

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΓΙΑ ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

† ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ – ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΧΑΡΙΝ, ΕΙΡΗΝΗΝ ΚΑΙ ΕΛΕΟΣ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝ ΒΗΘΛΕΕΜ ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΟΣ
ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΑΔΕΛΦΟΙ ΣΥΛΛΕΙΤΟΥΡΓΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ ΕΝ ΚΥΡΙΩ ΑΓΑΠΗΤΑ,

Ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ σήμερον ἠνώθησαν, τεχθέντος τοῦ Χριστοῦ.

Σήμερον Θεός ἐπί γῆς παραγέγονε, καί ἄνθρωπος εἰς οὐρανοῦς ἀναβέβηκε!

(Ἰδιόμελον Λιτῆς Χριστουγέννων)

Ἡ ἀπόστασις καί πόλωσις ἀνάμεσα εἰς τόν Θεόν καί τόν ἄνθρωπον, τήν ὁποίαν εἶχεν ἐπιφέρει ἡ ἁμαρτία τοῦ ἀνθρώπου, κατηργήθη μέ τήν πρόσληψιν ἀκεραίας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀπό τόν Μονογενῆ Υἱόν καί Προαιώνιον Λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἡ κατά τήν «εὐδοκίαν» τοῦ Θεοῦ, κατά τό πρῶτον δηλαδή καί ὀλόθυμον θέλημά Του, σάρκωσις τοῦ Υἱοῦ Του, καταργεῖ κάθε ἀπόστασιν, ἐνώνει τόν οὐρανόν μέ τήν γῆν καί συνάπτει τό δημιούργημα μέ τόν Δημιουργόν!

«Σήμερον τῆς εὐδοκίας Θεοῦ τό προοίμιον καί τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας ἡ προκήρυξις», ἔφαλεν ἡ Ἐκκλησία κατά τήν ἑορτήν τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, ἡ ὁποία, διά τῆς ἀφιερώσεως τῆς μακαρίας Μαρίας εἰς τόν Ναόν καί τῆς ἐκεῖ προετοιμασίας της διά νά γίνη χωρίον τοῦ Ἀχωρήτου Θεοῦ, ἤνοιγε τόν δρόμον τῆς Ἐνσάρκου Οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ καί προεκήρυττε τήν σωτηρίαν μας.

«Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τό κεφάλαιον καί τοῦ ἀπ' αἰῶνος μυστηρίου ἡ φανέρωσις· ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ Υἱός τῆς Παρθένου γίνεται», ἔφαλε πάλιν ἡ Ἐκκλησία κατά τήν ἑορτήν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τότε πού συνετελέσθη ἐκ Πνεύματος Ἁγίου ἡ ἄσπορος σύλληψις τοῦ Ἀσυλλήπτου εἰς τήν ἁγίαν κοιλίαν τῆς Θεοτόκου καί ἤρχισε νά «συνυφαίνονται» ἡ θεία μέ τήν ἀνθρωπίνην φύσιν, καί ὁ Θεός ἄνθρωπος γέγονεν, «ἵνα ἡμεῖς θεοποιηθῶμεν», κατά τήν ἔκφρασιν τοῦ Μ. Ἀθανασίου. Ἡ «εὐδοκία», λοιπόν, ἡ ὁποία ἐχαίρετις κατά τά Εἰσόδια, καί ἡ σωτηρία, ἡ ὁποία «ἐκεφαλαιώθη» καί ἐφανέρωθη κατά τόν Εὐαγγελισμόν, σήμερον, κατά τήν μεγάλην καί ἁγίαν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων,

καθίσταται άπτή πραγματικότης! Σήμερον «ό Λόγος σάρξ έγένετο και έσκήνωσεν έν ήμίν», και οι Άγγελιοι έπανηγύρισαν τό γεγονός ψάλλοντες: «Δόξα έν ύψίστοις Θεώ και επί γής ειρήνη, έν ανθρώποις ευδοκία»!

Μέ τήν Σάρκωσιν, τήν Ένανθρώπησιν του Λόγου, ήδη ή σωτηρία του ανθρώπινου γένους έχει δυνάμει συντελεσθή. Διότι, εκείνοι οι όποιοι, άφοϋ πιστεύσουν εις τον Ίησοϋν, ζήσουν ζωήν σύμφωνον μέ τήν πίστιν αυτήν, σύμφωνον μέ τάς έντολάς και τήν όλην διδασκαλίαν του Ίησοϋ, ύψώνονται μέ τήν τοιαύτην θεάρεστον βιοτήν και καθίστανται φίλοι και κοινωνοί του Θεοϋ! Γίνονται «θείας κοινωνοί φύσεως», θεοί κατά χάριν! Τοϋτο συντελείται αποκλειστικώς μέσα εις τήν Έκκλησίαν, όπου ό άνθρωπος αναγεννάται έν Χριστώ και υιοθετείται υπό του Πατρός διά του άγιου Βαπτίσματος, και, έν συνεχεία, διά των άγιων Μυστηρίων και τής καλλιεργείας τής άρετής, πληροϋται θείας χάριτος και Πνεύματος Άγιου και αυξάνει «εις άνδρα τέλειον, εις μέτρον ήλικίας του πληρώματος του Χριστοϋ», μέχρις ότου φθάσει νά λέγη μετά του Άποστόλου Παϋλου: «ζώ δε οϋκέτι έγώ, ζή δε έν έμοί Χριστός». Τους οϋτω τελειομένους ό Χριστός δεν τους θεωρεί άπλώς φίλους Του ή αδελφούς Του, αλλά τους αναγνωρίζει ως μέλη του Σώματός Του. Διά τοϋτο και έλεγεν από του ύψους του Σταυροϋ προς τήν Παναγίαν Μητέρα Του περί του Ευαγγελιστοϋ Ίωάννου: «Γύναι, ίδε ό υίός σου» και εις τον Ίωάννην «ίδου ή Μητηρ σου». Τά Χριστούγεννα, λοιπόν, ανοίγουν διάπλατα τήν θύραν τής κατά χάριν χριστοποιήσεως και θεοποιήσεως του ανθρώπου, και ένεκα τούτου άκριβώς «άγει έορτήν, έν χαρᾶ πᾶσα ή κτίσις, και οι οϋρανοί σύν ήμίν αγαλλιώνται» κατά τήν εϋσημον και σωτήριοιαν αυτήν ήμέραν!

Μέ αυτά τά χαρμόσυνα και έλπιδοφόρα δεδομένα εις χειρας, άπευθύνομεν, από τής έν Φαναρίω καθηγιασμένης καθέδρας του πανσέπτου Οικουμενικοϋ Πατριαρχείου, θερμά έόρτια συγχαρητήρια και έγκαρδίους Πατριαρχικάς ευχάς επί τή «μητροπόλει των έορτών» προς άπαντα τά ανά τον κόσμον προσφιλή και επιπόθητα τέκνα τής άγιωτάτης Μητρός Έκκλησίας, κληρικούς παντός βαθμοϋ, μονάζοντα και λαϊκούς, άρχοντα και άρχομένους, μικρούς και μεγάλους, μάλιστα δε προς τους έμπεριστάτους, τους έν θλίψει, ανάγκη και δοκιμασία εύρισκομένους. Είθε, ό έν σπηλαίω γεννηθείς και έν φάτνη ανακλιθείς προαιώνιος Υίός του Θεοϋ και χάριν ήμῶν Υίός του Άνθρώπου, νά καταστήση πάντας ήμάς άξιους τής κενωτικής αγάπης και τής αγίας και προσκυνητής ένσάρκου οικονομίας Του!

Φανάριον, Χριστούγεννα, ,βθ'
† Ό Κωνσταντινουπόλεως ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ
Διάπυρος προς Θεόν ευχέτης πάντων υμῶν

ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

† ΑΝΘΙΜΟΣ

δι' ἄκραν τοῦ Θεοῦ συγκατάβασιν
Μητροπολίτης τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως
Ρεθύμνης καί Ἀύλοποτάμου.

Πρός
τόν εὐαγῆ Κλῆρο, τίς Μοναστικές Ἀδελφότητες
καί τό χριστεπώνυμο Πλήρωμα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως

Τέκνα μου ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

*Μυστήριον ξένον ὁρῶ καί παράδοξον.
Οὐρανόν τό σπήλαιον, θρόνον Χερουβικόν
τήν Παρθένον, τήν φάτνην χωρίον
ἐν ᾧ ἀνεκλίθη ὁ ἀχώρητος Χριστός ὁ Θεός.
(Καταβασία Χριστουγέννων)*

Μυστήρια παράδοξα τελεσιουργοῦνται στήν ταπεινή φάτνη τῆς Βηθλεέμ. Ὁ ἄναρχος καί ἀχώρητος Θεός «ὡς παιδίον» ταπεινό καί πτωχό σπαργανοῦται. Μάγοι καί Ποιμένες δοξάζουν «πίστει φωτιζόμενοι». Ἄγγελοι ὑμνοῦν ἀκαταπαύστως ἐκεῖ. «Πᾶσα κτίσις ἀγάλλεται καί χαίρει». Ἡ ἄσημη Βηθλεέμ γίνεται ὁ τόπος τῆς ἀναπλάσεως καί ἀνακαινίσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὁ Υἱός καί Λόγος προσλαμβάνει τή σάρκα τῆς ἀμαρτίας καί μέ τήν Θεότητά του τήν ἀγιάζει. Θρόνος Δεσποτικός καί χωρίον τοῦ ἀχωρήτου κατέστη ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος. Μεγάλη πρέπει νά εἶναι καί συνεχής ἡ εὐγνωμοσύνη μας πρός τήν Παναγία, διότι χάριν Ἐκείνης βιώνουμε «μυστηρίων οἰκονομίας καί χαρισμάτων ἀφθονίας». Δικαίως ὁ Μέγας Φώτιος ἀναφωνεῖ: «Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὅτι ἐν σοί ἐπράχθη τά ὑπέρ ἄνθρωπον καί τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων ἡ εὐλογία διά τῆς σῆς ἡμῖν κυοφορίας ἐξήνθησεν».

Ἡ φράση πού δεσποῦσε στή σημερινή μεγάλη ἡμέρα εἶναι, ὅτι ὁ Θεός «ἐπτώχευσε δι' ἡμᾶς». Ὁ Ἄναρχος καί Ἀτελεῦπτος Θεός ἀπογυμνώθηκε ἀπό τήν αἴγλη καί λαμπρότητα τῆς Θεότητός Του καί «σχῆματι εὐρεθεῖς ὡς ἄνθρωπος ἐταπεινώσεν ἑαυτόν» (Φιλιπ. 2, 7).

«Πτωχεύω» σημαίνει: Εἶμαι πλούσιος καί γίνομαι πτωχός. Εἶχα δύναμη, ἀνέσεις, ἀγαθά καί μένω μόνος, ἀδύναμος, ἀκάλυπτος καί ἄσημος. «Ὁ Θεός ἐπτώχευσε» σημαίνει ὅτι ὁ

Θεός απέβαλε τὴν ἐξωτερικὴ λαμπρότητα τῆς Βασιλείας Του, ὅπως ἀποβάλλει κάποιος ἓνα πολύτιμο ἔνδυμα, καὶ ντύθηκε τὰ ράκη τῆς ἀνθρωπίνης φθαρτότητας. Ἐπτώχευσε ὁ Θεός μέ τὴν σάρκωσή Του. Γεννήθηκε ὡς πτωχός, ἀνατράφηκε ὡς πτωχός, ἔζησε πτωχός μὴ ἔχων «ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ» (Ματθ. 8, 20).

Ἄσύλληπτο εἶναι τὸ μεγαλεῖο τῆς ταπεινώσεως τοῦ Θεοῦ. Ταπεινώνεται γιὰ νὰ σώσει τὸν πεπλανημένο, τὸν ἁμαρτωλό καὶ σκοτισμένο ἄνθρωπο. Ἡ πτωχεία τῆς ταπεινώσεως εἶναι ἡ μεγάλῃ ἀξία γιὰ τὴν ὁποία ὁ ἴδιος ὁ Κύριος εἶπε: «*Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ*» (Λουκ. 6, 20). Οἱ πτωχοὶ ὄχι ὡς πρὸς τὰ ὑλικά ἀγαθὰ, ἀλλὰ οἱ ἔχοντες ταπεινὸ φρόνημα καὶ ἀπλή ιδέα γιὰ τὸν ἑαυτό τους.

Ἡ ζωὴ μας ἔχει μέσα στὴν καταναλωτικὴ κοινωνία ἀφθονία ἀγαθῶν καὶ πλοῦτο περιβλήματος. Συγχρόνως ὁμως ἔχει ποιότητα; Ἔχει περιεχόμενο; Ἔχει πλοῦτο συναισθημάτων, ἀξιῶν καὶ ψυχικῶν θησαυρισμάτων; Ἡ περιουσία τῆς ψυχῆς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πτωχεία τοῦ φρονήματος, πλούσιος δέν εἶναι ὁ ἔχων καὶ κατέχων. Πλούσιος εἶναι ὁ «ταπεινὸς τῆ καρδία», ὁ χριστομίμητος ἄνθρωπος, πού συγκαταβαίνει, πού ἀνέχεται, πού συγχωρεῖ, πού ἀγαπᾶ, πού ταπεινώνεται.

Αὐτὸ τὸ δρόμο μᾶς διδάσκει «ὁ δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους συγκαταβάς καὶ σαρκωθείς Θεός».

Δι' ὅλα αὐτά, διὰ τὴν ἄφατη συγκατάβαση καὶ ἐκουσία πτώχευση τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν ἐν ὑπακοῇ συνέργεια τῆς Θεοτόκου, διὰ τὰ ἱερά καὶ παράδοξα πού ὁ Θεός ἀπεκάλυψε στοὺς ἀνθρώπους καὶ κυρίως διὰ τὸ Θαῦμα τῆς ἀναπλάσεως τοῦ κόσμου, πρέπει ἀκαταπαύστως νὰ δοξολογοῦμε καὶ νὰ εὐχαριστοῦμε τὸν Κύριο.

Διὰ τὴν σημερινὴ μεγάλῃ ἡμέρα σᾶς εὐχομαι χρόνια πολλά, εἰρηνικά καὶ εὐλογημένα λουσιμένα μέ τὸ φῶς καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ Σαρκωθέντος Χριστοῦ.

Μετά πατρικῆς ἀγάπης

Ὁ Ἐπίσκοπός σας

† Ὁ Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου **ΑΝΘΙΜΟΣ**

Πατριαρχική καί Συνοδική Ἐγκύκλιος ἐπί τῇ Κυριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας
(2 1 Φ ε β ρ ο υ α ρ ί ο υ 2 0 1 0)

† ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ – ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ

ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, ΧΑΡΙΣ ΕΙΗ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ

ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,

ΠΑΡ' ΗΜΩΝ ΔΕ ΕΥΧΗ, ΕΥΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΩΡΗΣΙΣ

Ἡ Ἁγιοτάτη Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας ἐορτάζει σήμερον τὴν κυριώνυμον ἡμέραν τῆς, καὶ ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπὸ τὸ ἱστορικὸν καὶ μαρτυρικὸν τῆς Κέντρον, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον μας, ἀπευθύνει τὴν εὐλογίαν, τὴν στοργὴν καὶ τὴν ἀγάπην τῆς πρὸς ὅλα τὰ ἀνὰ τὸν κόσμον πιστὰ καὶ ἀφοσιωμένα πνευματικά τῆς τέκνα, καὶ τὰ καλεῖ νὰ ἐορτάσουν μαζί τῆς νοερῶς.

Ἄς εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου εὐλογημένον! Ὅσοι προσεπάθησαν διὰ μέσου τῶν αἰώνων νὰ ἐξαφανίσουν τὴν Ἐκκλησίαν μέ ποικίλους φανερούς καὶ ἀφανεῖς διωγμούς· ὅσοι ἐπεδίωξαν νὰ τὴν φιμώσουν καὶ νὰ τῆς στέρησουν τὴν φωνὴν καὶ μαρτυρίαν τῆς εἰς τὸν κόσμον· ὅλοι αὐτοὶ ἀπέτυχαν. Τὰ νέφη τῶν Μαρτύρων, τὰ δάκρυα τῶν Ὁσίων καὶ αἱ προσευχαὶ τῶν Ἁγίων τὴν σκεπάζουν νοερῶς καὶ τὴν προστατεύουν, ὁ δὲ Παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, τὴν ὀδηγεῖ εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.

Μέ συναίσθησιν τοῦ χρέους καὶ τῆς εὐθύνης του, παρὰ τὰ ἐμπόδια καὶ τὰς δυσκολίας, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὡς ἡ πρωτόθρονος Ἐκκλησία τῆς Ὁρθοδοξίας, μερμινᾷ διὰ τὴν διαφύλαξιν καὶ ἐδραΐωσιν τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὥστε μέ ἓνα στόμα καὶ μίαν καρδίαν νὰ ὁμολογῆται ἡ Ὁρθόδοξος πίστις τῶν πατέρων μας εἰς κάθε ἐποχὴν καὶ εἰς τὰς ἡμέρας μας. Διότι ἡ Ὁρθοδοξία δέν εἶναι μουσειακὸς θησαυρός, διὰ νὰ συντηρῆται, ἀλλὰ πνοὴ ζωῆς, διὰ νὰ μεταδίδεται καὶ ζωογονῆ τούς ἀνθρώπους. Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι πάντοτε ἐπίκαιρος, ἀρκεῖ νὰ τὴν προβάλλωμε μέ ταπεινοφροσύνην καὶ νὰ τὴν ἐρμηνεύωμε λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὰς ἀναζητήσεις καὶ τὰς ὑπαρξιακὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου εἰς κάθε ἐποχὴν καὶ πολιτισμικὸν περίγυρον.

Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἡ Ὁρθοδοξία πρέπει νὰ εὐρίσκεται εἰς διαρκῆ διάλογον μέ τὸν κόσμον. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δέν φοβεῖται τὸν διάλογον, διότι καὶ ἡ ἀλήθεια δέν τὸν

φοβείται. Ἀντιθέτως, ἐάν ἡ Ὁρθοδοξία κλεισθῆ εἰς τόν ἑαυτόν της καί δέν διαλέγεται μέ τούς ἐκτός αὐτῆς, ὄχι μόνον θά ἀποτύχη εἰς τήν ἀποστολήν της, ἀλλά καί θά μετατραπῆ ἀπό «καθολική» καί «κατά τήν οἰκουμένην» Ἐκκλησία πού εἶναι, εἰς μίαν ἐσωστρεφή καί αὐτάρεσκον ὁμάδα, εἰς ἓνα «γκέττο» εἰς τό περιθώριον τῆς ἱστορίας. Διά τόν λόγον αὐτόν καί οἱ μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας οὐδέποτε ἐφοβήθησαν τόν διάλογον μέ τόν πνευματικόν περίγυρον τῆς ἐποχῆς των, ἀκόμη καί μέ τούς εἰδωλολάτραι φιλοσόφους τῶν χρόνων των, καί μέ τόν τρόπον αὐτόν ἐπηρέασαν καί διεμόρφωσαν τόν πολιτισμόν τῆς ἐποχῆς των καί μάς παρέδωσαν μίαν Ἐκκλησίαν ἀληθινά οἰκουμενικήν.

Τόν διάλογον αὐτόν μέ τόν ἔξω κόσμον καλεῖται νά συνεχίσῃ καί σήμερον ἡ Ὁρθοδοξία, διά νά δώσῃ καί πάλιν τήν μαρτυρίαν της καί τήν ζωογόνον πνοήν τῆς πίστεώς της. Ὁ διάλογος αὐτός ὅμως δέν εἶναι δυνατόν νά φθάσῃ εἰς τόν ἔξω κόσμον, ἄν δέν περάσῃ πρώτα ἀπό ὄσους φέρουν τό ὄνομα τοῦ χριστιανοῦ. Ὅφειλομεν πρώτον νά συνομιλήσωμεν οἱ χριστιανοί μεταξύ μας καί νά λύσωμεν τάς διαφοράς μας, διά νά εἶναι ἀξιόπιστος ἡ μαρτυρία μας πρὸς τόν ἔξω κόσμον. Ἡ προσπάθεια διά τήν ἐνότητα τῶν χριστιανῶν εἶναι θέλημα καί ἐντολή τοῦ Κυρίου, ὁ Ὅποιος πρὸ τοῦ Πάθους Του προσηύχετο πρὸς τόν Πατέρα «ἵνα πάντες (οἱ μαθηταί Του) ἔν ὧσιν, ἴνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σύ μέ ἀπέστειλας» (Ἰωάν. 17, 21). Δέν εἶναι δυνατόν ὁ Κύριος νά ἀγωνιᾷ διά τήν ἐνότητα τῶν χριστιανῶν καί ἡμεῖς νά μένομεν ἀδιάφοροι. Τοῦτο θά ἀποτελοῦσε ἐγκληματικὴν προδοσίαν καί παράβασιν τῆς ἐντολῆς Του.

Ἀκριβῶς δι' αὐτούς τούς λόγους, τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον μέ τήν σύμφωνον γνώμην καί συμμετοχὴν ὄλων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν διεξάγει ἀπό πολλῶν δεκαετιῶν πανορθοδόξους ἐπισήμους θεολογικούς διαλόγους μετὰ τῶν μεγαλυτέρων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καί Ὁμολογιῶν. Σκοπός αὐτῶν τῶν διαλόγων εἶναι νά συζητηθοῦν μέ πνεῦμα ἀγάπης ὅλα ὅσα χωρίζουν τούς χριστιανούς τόσο εἰς τήν πίστιν των ὅσον καί εἰς τήν ὀργάνωσιν καί ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας.

Τούς διαλόγους αὐτούς καί κάθε προσπάθειαν εἰρηνικῶν καί ἀδελφικῶν σχέσεων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μέ τούς ἄλλους χριστιανούς πολεμοῦν σήμερον, δυστυχῶς, καί μάλιστα μέ φανατισμόν ἀπαράδεκτον διά τό Ὁρθοδόξον ἦθος, ὠρισμένοι κύκλοι πού διεκδικοῦν διά τόν ἑαυτόν των ἀποκλειστικῶς τόν τίτλον τοῦ ζηλωτοῦ καί ὑπερασπιστοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὡσάν νά μὴ ἦσαν Ὁρθόδοξοι ὅλοι οἱ Πατριάρχαι καί αἱ Ἱεραὶ Σύνοδοι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, οἱ ὅποιοι ὁμοφώνως ἀπεφάσισαν καί στηρίζουν αὐτούς τούς διαλόγους, οἱ πολέμοι κάθε προσπαθείας ἀποκαταστάσεως τῆς ἐνότητος μεταξύ τῶν χριστιανῶν ὑψώνουν τούς ἑαυτούς των ὑπεράνω τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνόδων τῆς Ἐκκλησίας μέ κίνδυνον νά δημιουργήσουν σχίσματα μέσα εἰς τήν Ὁρθοδοξίαν.

Εἰς τήν πολεμικὴν των αὐτὴν οἱ ἐπικρίνοντες τήν προσπάθειαν ἀποκαταστάσεως τῆς ἐνότητος τῶν χριστιανῶν δέν διστάζουν ἀκόμη καί νά διαστρέφουν τήν πραγματικότητα, διά νά παραπλανήσουν καί ξεγεγύρουν τόν πιστόν λαόν. Ἔτσι, ἀποσιωποῦν τό γεγονός ὅτι οἱ θεολογικοὶ διάλογοι διεξάγονται μέ ὁμόφωνον ἀπόφασιν ὄλων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, καί ἐπιτίθενται μόνον κατὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Διαδίδουν ψευδῶς ὅτι ἐπίκειται ἡ ἔνωσις μεταξύ Ρωμαιοκαθολικῶν καί Ὁρθοδόξων, ἐνῶ γνωρίζουν ὅτι αἱ διαφοραὶ πού συζητοῦνται εἰς τόν θεολογικόν διάλογον μεταξύ αὐτῶν, εἶναι ἀκόμη πολλαί, καί θά ἀπαιτήσῃ μακρόν χρόνον ἢ συζήτησίν των, καθὼς καί ὅτι τήν ἔνωσιν τήν

ἀποφασίζουσι αἱ σύνοδοι τῶν Ἐκκλησιῶν, καί ὄχι αἱ Ἐπιτροπαὶ τῶν διαλόγων. Διατείνονται ὅτι ὁ Πάπας θά καθυποτάξῃ δῆθεν τοὺς Ὁρθοδόξους, διότι οὗτοι διαλέγονται μέ τοὺς Ρωμαιοκαθολικούς! Κατηγοροῦν ὅσους διεξάγουσι τοὺς διαλόγους ὡς δῆθεν «αἰρετικούς» καί «προδοτάς» τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀπλῶς καί μόνον διότι διαλέγονται μέ τοὺς ἑτεροδόξους, προβάλλοντες εἰς αὐτούς τόν πλοῦτον καί τήν ἀλήθειαν τῆς Ὁρθοδόξου πίστεώς μας. Ὁμιλοῦν ἀπαξιωτικά διά κάθε προσπάθειαν συνδιαλλαγῆς μεταξύ τῶν διηρημένων χριστιανῶν καί ἀποκαταστάσεως τῆς ἐνότητός των ὡς δῆθεν «παναίρεσις τοῦ οἰκουμενισμοῦ» χωρίς νά παρέχουν καμμίαν ἀπόδειξιν ὅτι κατά τάς ἐπαφάς τῆς μέ τοὺς μή Ὁρθοδόξους ἢ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐγκατέλειπε ἢ ἀρνήθηκε τά δόγματα τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ πεφλημένα,

Ἡ Ὁρθοδοξία δέν ἔχει ἀνάγκην οὔτε φανατισμοῦ οὔτε μισαλλοδοξίας διά νά προστατευθῇ. Ὅποιος πιστεύει ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία ἔχει τήν ἀλήθειαν δέν φοβεῖται τόν διάλογον, διότι ποτέ ἡ ἀλήθεια δέν ἐκινδύνευσε ἀπό τόν διάλογον. Ἀντιθέτως, ὅταν ὅλοι σήμερον προσπαθοῦν νά λύσουν τάς διαφοράς των μέ τόν διάλογον, ἡ Ὁρθοδοξία δέν ἔμπορεῖ νά πορευεῖται μέ μισαλλοδοξίαν καί φανατισμόν. Ἔχετε πλήρη ἐμπιστοσύνην εἰς τήν Μητέρα Ἐκκλησίαν σας. Αὕτη ἐκράτησεν ἀνόθευτον ἐπί αἰῶνας καί μετέδωσε καί εἰς τοὺς ἄλλους λαούς τήν Ὁρθοδοξίαν. Αὕτη καί σήμερον ἀγωνίζεται μέσα ἀπό ἀντιξοῦς συνθήκας νά κρατήσῃ τήν Ὁρθοδοξίαν ζωντανήν καί σεβαστήν εἰς ὅλην τήν οἰκουμένην.

Ἀπό τό Ἱερόν αὐτό Κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας, τό ἱστορικόν Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, ἀσπαζόμεθα ἀδελφικῶς καί εὐλογοῦμεν πατρικῶς ὅλους σας, ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ, εὐχόμενοι νά διανύσετε μέ ὑγίαν καί ἱεράν κατάνυξιν τό στάδιον τῶν ἀρετῶν καί τῶν πνευματικῶν ἀγώνων τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καί νά ἀξιωθῆτε μαζί μέ ὅλους τοὺς ἀνά τήν οἰκουμένην εὐσεβεῖς καί πιστοὺς Ὁρθοδόξους χριστιανούς νά προσκυνήσετε τά ἄχραντα πάθη καί τήν ἔνδοξον Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας, ,βι'

† **Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ**

διάπυρος πρὸς Θεόν εὐχέτης πάντων ὑμῶν.

† ὁ Δέρκων Κωνσταντῖνος

† ὁ Πέργης Εὐάγγελος

† ὁ Λύστρων Καλλίνικος

† ὁ Αὐστρίας Μιχαήλ

† ὁ Ἀτλάντας Ἀλέξιος

† ὁ Προικοννήσου Ἰωσήφ

† ὁ Σεβαστείας Δημήτριος

† ὁ Μυριοφύτου καί Περιστασέως Εἰρηναῖος

† ὁ Μύρων Χρυσόστομος

† ὁ Γαλλίας Ἐμμανουήλ

† ὁ Γορτύνης καί Ἀρκαδίας Μακάριος

† ὁ Νέας Ζηλανδίας Ἀμφιλόχιος

Ὁ ρόλος τοῦ πατέρα στή θρησκευτική ἀγωγή τοῦ παιδιοῦ

A. Ἐγκύκλιος παιδεία Θρησκευτική ἀγωγή

«Τί γάρ ἴσον τοῦ ρυθμίσαι ψυχὴν, καὶ διαπλᾶσαι νέου διάνοιαν»¹, προεῖπε ὁ κ. Μπουρνέλης κατά τὴν εἰσήγησή του, ἐρωτᾷ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Ἡ ρύθμιση τῆς ψυχῆς καὶ ἡ διάπλαση τῆς διανοίας τοῦ παιδιοῦ εἶναι δύο ἔννοιες ἀλληλένδετες κατά τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Π' αὐτό ὁ ἱερός Χρυσόστομος πιστεύει πῶς ἡ ἐγκύκλιος παιδεία «μετάληψις ἀγιότητός ἐστι. Καὶ σφόδρα γε». Μέσω, δηλαδή, τῆς παιδείας ὁ ἄνθρωπος γεύεται καὶ τὴν ἀγιότητα. Πῶς γίνεται αὐτό; Μά, ἡ μόρφωση δέν εἶναι αὐτή πού ἐκβάλλει τὴ ραθυμία, δέν ἀπομακρύνει τὴν πονηρὴ ἐπιθυμία καὶ τόν ἔρωτα τῶν βιωτικῶν πραγμάτων; Δέν μεταβάλλει τὴν ψυχὴ ὅταν βοηθᾷ τόν ἄνθρωπο νά γνωρίσει καὶ νά κατανοήσῃ ὅσα συμβαίνουν μέσα του καὶ γύρω του; Μιά τέτοια παιδεία δέν γίνεται ἀγία καὶ δέν ἐλκύει τὴ χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος;

Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία ἀγωνίζοταν καὶ θά ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῆς ἐγκυκλίου μορφώσεως τοῦ ἀνθρώπου. Δέ θεωρεῖ τὴν ἐγκύκλιο ἢ κοσμικὴ, ἂν θέλετε, παιδεία ὡς ἀντίπαλο τῆς θρησκευτικῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ ὡς ἀγαθὸ σύμμαχό της. Πολύ γλαφυρὰ καὶ παραστατικὰ ὁ Μέ-

γας Βασίλειος ἀναφέρει πῶς μέ τὴν ἐγκύκλιο μόρφωση ἔχουμε τὴ δυνατότητα νά ἐντοπίζουμε καὶ νά βλέπουμε τὸ καθρέπτισμα τοῦ ἡλίου μέσα στό νερό, ἐνῶ μέ τὴ θρησκευτικὴ ἀγωγή καὶ παιδεία στρέφουμε τὰ βλέμματα ἀπευθείας στόν ἥλιο, ἀπευθείας στό φῶς³.

Ἡ θρησκευτικὴ ἀγωγή ἔχει καὶ ἓνα πλεονέκτημα σέ σύγκριση μέ τὴν ἐγκύκλιο παιδεία. Τὴν ἐνστικτώδη ἀναζήτηση τοῦ θείου. Πρόκειται γι' αὐτὸ πού οἱ θεολόγοι ὀνομάζουν «σπερματικὸ λόγο». Κατὰ τὴ δημιουργία μας ἀπὸ τόν Θεό «σπερματικός τις λόγος ἡμῖν ἐγκαταβέβληται, οἴκοθεν ἔχων τὰς ἀφορμὰς τῆς πρὸς τὸ ἀγαπᾶν οἰκειώσεως»⁴. Ἄρα, ἡ θρησκευτικὴ ἀγωγή ἔχει σύμμαχο τὴν ἴδια τὴν ἀνθρώπινη φύση καὶ γι' αὐτὸ ἡ ἀσκησὴ τῆς ἀπὸ τούς φορεῖς πού ἀσκοῦν θρησκευτικὴ ἀγωγή, δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ ἐπιμελής καλλιέργεια καὶ ἀνάπτυξη τοῦ σπερματικοῦ αὐτοῦ λόγου.

B. Φορεῖς ἀσκήσεως θρησκευτικῆς ἀγωγῆς

Ποιοὶ εἶναι, ὁμως, οἱ φορεῖς τῆς θρησκευτικῆς ἀγωγῆς; Πρωτίστως ἡ οἰκογένεια, κατόπιν ἡ Ἐκκλησία καὶ τέλος τὸ σχολεῖο μέ τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν. Ἡ ἀναφορά τῆς Ἐκκλησίας στή δευτέρῃ θέση,

δέν σημαίνει ότι έπεται σέ σπουδαιότητα. Άπεναντίας, προηγείται. Η συνεργασία μεταξύ αυτών των φορέων δέν είναι πάντοτε άγαστή και συχνά, ό ένας, οί δύο ή άκόμη και οί τρεις φορείς άποποιούνται τής ευθύνης τους για άσκηση θρησκευτικής άγωγής. Όταν οί γονείς μεταθέτουν τήν ευθύνη τους στους άλλους δύο φορείς, τότε τά λόγια του Ίωάννου του Χρυσόστομου γίνονται επίκαιρα: «μήν επιρρίπτετε (οί γονείς) τά πάντα στην Έκκλησία (και τό σχολείο θά προσθέταμε έμεις), διότι ό κόπος γίνεται μεγάλος και δυσβάστακτος»⁵. «Έμεις μία ή δύο τό πολύ φορές τήν έβδομάδα βρισκόμαστε μέ έσάς ή μέ τά παιδιά σας και φυσικά είναι αδύνατον νά καλυφθοῦν μέ τούς λόγους μας οί άνάγκες τής κάθε οίκογένειας. Έσεΐς, όμως, οί γονείς, πού έχετε καθημερινά μέσα στό σπίτι τά παιδιά, μπορείτε καλύτερα και ταχύτερα νά παρέμβετε και νά τά διαπαιδαγωγήσετε έν «Κυρίω»⁶.

Π' αυτό πολύ εύγλωττα παρομοιάζει τούς γονείς μέ κατασκευαστές άγαλμάτων, οί όποιοι προκειμένου νά άποδώσουν τή θεϊκή εικόνα στό παιδί τους, προσθέτουν καθημερινά τό άγαθό και άφαιροῦν τό περιττό⁷.

Γ. Ό πατέρας ως φορέας θρησκευτικής άγωγής

Ό άγιος Ίωάννης ό Χρυσόστομος προτρέπει τόν πατέρα νά άσκήσει θεωρητική θρησκευτική άγωγή στό παιδί, λέγοντας «χριστιανόν αυτόν ποιήσον» και «μή νομίσης είναι περιττόν τό των Θείων Γραφών αυτόν έπακούειν»⁸. Τήν άδυναμία του παιδιού νά διαβάσει και νά κατανοήσει τήν Άγία Γραφή καλείται νά καλύψει ό πατέρας, προσαρμόζοντας τά νοήματα και τά έξιστορούμενα γεγονότα στον παιδικό τρόπο σκέψης⁹, δίχως βέβαια νά τά

εϋτελίζει. Τό όφελος από αυτήν τήν προσπάθεια είναι πολλαπλό. Πρώτον, τό παιδί μαθαίνει. Δεύτερον, ό πατέρας γίνεται πρότυπο ένασχολήσεως μέ τά θεία γράμματα¹⁰, τρίτον, δίδεται στον πατέρα ή ευκαιρία νά μάθει ή νά έπαναλάβει πράγματα, πού δέ γνώριζε ή είχε λησμονήσει αντίστοιχα —τρόπον τινά δέχεται δηλαδή και ό πατέρας θρησκευτική άγωγή χάριν τής θρησκευτικής άγωγής του παιδιού— και τέταρτον ό πατέρας και τό παιδί επικοινωνοῦν, συζητοῦν¹¹ και αναλύουν όρισμένα θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Αυτό, μάλιστα, τό τελευταίο άποκτά ιδιαίτερη σημασία στην εποχή μας πού εκλείπει ό διάλογος και ή επικοινωνία μεταξύ των μελών τής οικογενείας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα άγιογραφικού πατρικού προσώπου πού άσκει θρησκευτική άγωγή είναι ό πατέρας των έπτά Μακκαβαίων παιδων, πού αναφέρεται στό Δ' Μακκαβαίων βιβλίο τής Παλαιάς Διαθήκης¹². Η πληροφορηση προέρχεται από τή μητέρα, πού περιγράφει τόν τρόπο μέ τόν όποιο ό σύζυγός της κατηύθυνε θρησκευτικά τά παιδιά τους όταν ζούσε. Έδίδασκε τούς Νόμους και τούς Προφήτες, λέγει. Άνεγίνωσκε τά χωρία για τόν Κάιν και τόν Άβελ, τόν Ίσαάκ και τόν Ίωσήφ, έλεγε για τόν ζηλωτή Φινεές και έδίδασκε για τούς τρεις παίδες έν καμίνω. Έδόξαζε και εμακάριζεν τόν Δανιήλ, υπεμίνησκε χωρία από τόν Ησαΐα, έμελώδει στίχους των Ψαλμών, έπαροίμιαζεν τό Σολομώντα, τόν Ίεζεκιήλ, επιστοποιήτο και οὐκ έπελάθετο τήν ώδή του Μωυσέως. Μέ όλους αυτούς τούς τρόπους άσκοῦσε θεωρητική θρησκευτική άγωγή, στερέωνε τήν πίστη των παιδιών και ταυτόχρονα τά μόρφωνε έγκυκλοπαιδικά.

Σήμερα, ό χριστιανός πατέρας, εκτός

ἀπό τήν Παλαιά καί τήν Καινή Διαθήκη, ἔχει στή διάθεσή του πλῆθος ἔργων. Ἀπό τά πλέον δυσνόητα δογματικά, ἀπολογητικά καί ἀντιαιρετικά ἕως τήν ἀπλή ἐξιστόρηση τῶν βίων τῶν Ἁγίων καί τῶν Μαρτύρων τῆς Ἐκκλησίας καί τά Γεροντικά, πού βοηθοῦν τό παιδί νά ἀποκτήσει ὀρθό τρόπο σκέψης, ἀντιμετώπισης τῆς ζωῆς, τῶν κοινωνικῶν φαινομένων καί προβλημάτων, καθῶς καί νά προσεγγίξει ἐντελῶς διαφορετικά τό συνάνθρωπο, τή δημιουργία καί τά δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ.

Ὅλα, ὅμως, αὐτά, συμπεριλαμβανομένων καί τῶν συζητήσεων καί ἀναλύσεων στό Κατηχητικό τῆς Ἐκκλησίας καί στό σχολεῖο κατά τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν, ἀναφέρονται στή θεωρητική πλευρά τῆς θρησκευτικῆς ἀγωγῆς. Ἡ θρησκευτική, ὅμως, ἀγωγή δέ μπορεῖ νά περιορισθεῖ σέ θεωρητικό μόνον ἐπίπεδο, διότι ἀπό τή φύση τῆς εἶναι κατά κανόνα πράξη, βίωμα καί ἄσκηση. Ἄρα, τό πρακτικό μέρος τῆς εἶναι τό σημαντικότερο, ἀφοῦ αὐτό θά ὀδηγήσει τό «κατ' εἰκόνα» Θεοῦ πλασθέν παιδί στόν «καθ' ὁμοίωσιν» προορισμό του.

Ἐντοπίζοντας ὁ ἱερός Χρυσόστομος τό σφάλμα τῶν γονέων νά περιορίζονται μόνον στά θεωρητικά, λέγει: «*παραινήσατε, συμβουλευσασθε μή λόγῳ μόνον, ἀλλά καί ἔργῳ. Μείζων αὕτη ἢ διδασκαλία ἢ διά τῶν τρόπων, ἢ διά τῆς πολιτείας*»¹³, «*αὕτη γάρ ἢ ἀρίστη διδασκαλία ἐστί τοῦ διδάσκοντος*»¹⁴.

Στό πρακτικό-βιωματικό, λοιπόν, μέρος τῆς θρησκευτικῆς ἀγωγῆς περιλαμβάνονται ὁ τακτικός ἐκκλησιασμός, ἡ συμμετοχή στά ἱερά μυστήρια, τίς τελετές καί τίς ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας καθῶς καί ἡ νηστεία καί ἡ προσευχή τῆς οἰκογένειας.

Γ1. Ὁ ἐκκλησιασμός

Ἡ βιωματική θρησκευτική ἀγωγή στήν ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ξεκινᾷ ἀπό τόν ἐκκλησιασμό. Π' αὐτό ὁ Μέγας Βασίλειος ἀναφέρει πῶς «μία εἶναι ἡ αὐλή ἡ ἅγια τοῦ Θεοῦ» καί ἐλέγχει τούς πατέρες πού θέλουν νά ἀσκήσουν θρησκευτική ἀγωγή, ἀλλά δέ θεωροῦν τόν ἐκκλησιασμό ὡς σημαντικό, λέγοντας: «*μή ἰδίας αὐλάς καί συναγωγάς ἐπινοεῖτε*»¹⁵. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἀπό τήν ἄλλη χαρακτηρίζει ἀδιάφορο τόν πατέρα ἐκείνον πού ἐκκλησιάζεται, ἀλλά δέν παίρνει μαζί του στήν Ἐκκλησία καί τό παιδί¹⁶.

Μεγάλο εἶναι τό ὄφελος τοῦ ἐκκλησιασμοῦ. Ἀπό μόνος του ἀποτελεῖ δλοκληρωμένη θεωρητική καί βιωματική θρησκευτική ἀγωγή. Στήν Ἐκκλησία τό παιδί μαθαίνει νά ἡσυχάζει καί νά εὐτακτεῖ¹⁷, νά προσέχει¹⁸, νά ντύνεται κόσμια, νά βαδίζει μέ προσοχή, νά προσεύχεται μέ προθυμία καί νά ἔχει ἀνυπόκριτη συμπεριφορά¹⁹, καθῶς καί νά συμμετέχει στήν ὁμάδα, γεγονός ἰδιαίτερα σημαντικό γιά τήν ὁμαλή κοινωνικοποίησή του²⁰.

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐντοπίζουν ἕνα ἀκόμη σφάλμα πού διαπράττει ὁ πατέρας ἀλλά καί ἡ μητέρα. Ἐνῶ μέ τή βία ὠθοῦν τό παιδί τους νά ἐκκλησιάζεται καί νά συμμετέχει στά ἱερά μυστήρια, οἱ ἴδιοι ἀπέχουν, καθιστώντας κατ' αὐτόν τόν τρόπο τούς ἑαυτούς τους ἀρνητικά πρότυπα ἢ τελικῶς ἀποτρέπουν μέ αὐτή τή συμπεριφορά τους τό παιδί ἀπό τόν ἐκκλησιασμό, ἀφοῦ οἱ ἴδιοι ἀναιροῦν τά λόγια μέ τίς πράξεις τους²¹. Ἐπίσης, εἶναι πολύ πιθανό, ἐπειδή οἱ ἴδιοι δέν ἔχουν τό σθένος ἢ τή διάθεση νά ζήσουν «ἐν Χριστῷ», νά πιέζουν τό παιδί τους νά νηστεύει, νά κοινωνήσει, νά προσευχηθεῖ, νά ἐξομολογηθεῖ κ.λπ.²², προβάλλοντας ἔτσι στό πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ τίς δικές τους

ανάγκες και επιθυμίες, γεγονός φυσικά αντιπαιδαγωγικό και συχνά επικίνδυνο για την ομαλή ανάπτυξη της προσωπικότητάς του²³.

Γ2. Η προσευχή και η νηστεία

Άμέσως μετά τον έκκλησιασμό και γενικά την έκκλησιαστική ζωή, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν η προσευχή και η νηστεία. Και οι δύο λαμβάνουν χώρα στην ιδιωτική ζωή του καθενός και στηρίζονται έξ ολοκλήρου στην ελεύθερη βούληση και προαίρεση του πιστού. Γι' αυτό το παιδί πρέπει να μάθει να προσεύχεται σωστά και από μικρή ηλικία. Ο πατέρας καλείται και πάλι να καταστήσει έναν πρότυπο πιστού που προσεύχεται. Η στάση του, ο τρόπος που προσεύχεται, τα λόγια που χρησιμοποιεί διδάσκουν το παιδί²⁴. Επίσης, η συχνότητα αλλά και η προθυμία με την οποία προσεύχεται ο πατέρας δέ διαφεύγουν της παιδικής προσοχής.

Όσον αφορά στη νηστεία του παιδιού, αυτή πρέπει με διάκριση να εφαρμόζεται από τους γονείς ανάλογα πάντοτε με την ηλικία του παιδιού και φυσικά να αποφεύγονται οι ακρότητες και οι υπερβολές²⁵. Η νηστεία αποκτά τό γνήσιο παιδαγωγικό της χαρακτήρα όταν δαχρλώνει τή θέληση και διδάσκει τήν όλιγοδεία. Πώς, όμως, μπορεί να κατανοήσει τό παιδί, τί σημαίνει όλιγοδεία, αυτόρκεια, άφιλαργυρία; Και πάλι ό ίερός Χρυσόστομος είναι άφοπλιστικός. Δείξε, πατέρα, άπλως τή φτωχική και λιτή φάτνη πού γεννήθηκε ό Χριστός και τό παιδί θά καταλάβει περισσότερο από όσα κι άν του πείζ²⁶. Μετά τή νηστεία, όδήγησέ το τή νύχτα τών Χριστουγέννων στά Τίμια Δώρα. Αυτά είναι τά δώρα τών Χριστουγέννων, σύμφωνα με τήν ανατολική όρθόδοξη αλλά και έλληνική ζωή και

σκέψη, και όχι τά χρυσοποίκιλτα δεματάκια στόν ώραίο κορμό ενός φανταχτερού δένδρου. Τό παιδί αποκτά και αναπτύσσει σταδιακά τίς άρετές πού προέρχονται από έναν τέτοιο σοφό και φιλοσοφημένο τρόπο ζωής.

Στό πρακτικό μέρος τής θρησκευτικής άγωγής περιλαμβάνονται και οι έπισκέψεις του παιδιού σέ τόπους, όπου μπορεί να γνωρίσει ανθρώπους πού ζοϋν ή πού άγωνίζονται να ζήσουν με άγιότητα βίου. Τέτοιοι τόποι είναι τά μοναστήρια. «Πρός άνδρας άγιους άπάγωμεν», λένε οι Πατέρες τής Έκκλησίας²⁷. Κατ' αυτόν τόν τρόπο ενισχύονται και αυξάνονται τά άγαθά θρησκευτικά πρότυπα του παιδιού και μαζί με αυτά ενισχύεται και ή θρησκευτική του άγωγή²⁸.

Όλα αυτά, τά θεωρητικά και τά βιωματικά, άσκoϋν άμεση θρησκευτική άγωγή στο παιδί, διότι δέν πρέπει να ξεχνoϋμε ότι ύπάρχει και έμμεση θρησκευτική άγωγή. Οι έορτές, οι πανηγύρεις, οι θρησκευτικές άργίες, οι όνομαστικές έορτές, οι άγιογραφίες, οι φορητές εικόνες στο σπίτι, ή έκκλησιαστική μουσική και ποίηση άσκoϋν κι αυτά έμμέσως θρησκευτική άγωγή, αφού έχουν ως έπίκεντρο τή ζωή τής Έκκλησίας.

Η θρησκευτική άγωγή δέν σταματά, όμως, με τήν ένηλικίωση του παιδιού. Ο άνθρωπος συνεχίζει να δέχεται άγωγή και έπιδράσεις, είτε άμεσες είτε έμμεσες, σέ όλη τή διάρκεια τής ζωής του. Ένήλικας, πλέον, περνάει στην αυτοάγωγή και μόνος του προσπαθεί να αποβάλλει τά περιττά και να ενισχύσει τά άγαθά. Η αυτοάγωγή άποτελεί τό σημαντικότερο στόχο τής θρησκευτικής άγωγής, διότι με τή βία δέ γίνεται θρησκευτική άγωγή²⁹, αλλά και θρησκευτική άγωγή πού δέν όδηγεί σέ αυτοάγωγή δέν είναι έπιτυχημένη άγωγή.

“Ὅσον ἀφορᾶ στό ἐρώτημα πότε σταματᾷ ἡ θρησκευτική ἀγωγή, αὐτό εἶναι δύσκολο νά ἀπαντηθεῖ. Τό εὐκόλο, ἀντιθέτως, εἶναι νά ἀντιληφθεῖ κανεῖς ὅτι ἡ θρησκευτική ἀγωγή περιέχει καί τήν ἔννοια τῆς *διά βίου παιδείας*, ἀφοῦ ὁ πιστός μετά τή θρησκευτική ἀγωγή πού δέχεται ἀπό ἐξωτερικούς παράγοντες, ἀρχίζει πλέον μόνος του — ὅσο αὐτό εἶναι ἐφικτό χωρίς τή χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, σύμφωνα μέ τήν ὀρθόδοξη πίστη— νά καταρτίζεται καί νά ἀγωνίζεται πνευματικά.

Γνωρίζουμε ὅλοι μας ὅτι τό παιδί, εὐτυχῶς ἢ δυστυχῶς, θά γίνεῖ ἔφηβος, ἐνήλικας, πρεσβύτης. Θά ὑποστεῖ μεταβολές καί ἀλλοιώσεις πολλές στή διάρκεια τῆς ζωῆς του. Μόνον ἓνα πράγμα, σύμφωνα μέ τόν Κλήμεντα τόν Ἀλεξανδρέα, θά παραμείνει «*κτῆμα εἰς αἰεί*»³⁰, ἡ θρησκευτική του ἀγωγή.

Κωνσταντῖνος ΛΑΜΠΡΟΥ

Δρ Θεολογίας

Συνημῆσεις

ΕΠΕ: *Ἑλληνες Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας*, ἐκδ. Βυζάντιον, Θεσσαλονίκη 1972 ἔξ.

PG: *Patrologia Graeca*, J. P. Migne, Paris 1857-1912.

SC: *Sources Chretiennes*, Paris 1949 ἔξ.

Σημειώσεις

1. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, Ὁμιλία ΝΘ', 7, PG 58, 584 καί ΕΠΕ 11Α, 118 σπχ. 22-24.
2. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς τήν πρός Ἑβραίους Ἐπιστολήν, Ὁμιλία ΚΘ', 3, PG 63, 205 καί ΕΠΕ 25, 282 στ. 13-18. Πρβλ. Πρωτ. Θεοδώρου Ζήση, *Ὁ ἅγιος Νεκτᾶριος ὡς Διδάσκαλος*, ἐκδ. Βρυέννιος, Θεσσαλονίκη 2000, σ. 87ε· «Ἡ παιδεία δέν στοχεύει μόνο στήν ἀνάπτυξη τοῦ νοῦ ἀλλά καί στήν καλλιέργεια τῆς καρδίας, ἡ ὁποία ἐπιτυγχάνεται κυρίως μέ τήν θρησκευτική ἀγωγή».
3. §Μεγάλου Βασιλείου, Ὁμιλία πρός τούς νέους, ὅπως ἄν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων, 2, PG 31, 565 καί ΕΠΕ 7, 320-322 στ. 7-3.
4. Μεγάλου Βασιλείου, Ὅροι κατά Πλάτος Β', Ἐρώτησις Β', PG 31, 908 καί ΕΠΕ 8, 184 στ. 14-20.
5. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὁμιλία Θ', 2, PG 62, 362 καί ΕΠΕ 22, 264 στ. 31-34.
6. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὁμιλία, Ὅτι οὐκ ἀκίνδυνον τοῖς ἀκροαταῖς τό σιγᾶν τά λεγόμενα ἐν Ἐκκλησία, 2, PG 51, 100 καί ΕΠΕ 26, 318 στ. 13-24.
7. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς τήν Α' πρός Τιμόθεον Ἐπιστολήν, Ὁμιλία Θ', 2, PG 62, 546 καί ΕΠΕ 23, 266 στ. 1-2.
8. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς τήν πρός Ἐφεσίους, Ὁμιλία ΚΑ', 1, PG 62, 150 καί ΕΠΕ 21, 250 στ. 22-28.
9. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς τήν πρός Ἐφεσίους Ἐπιστολήν, Ὁμιλία ΚΑ', 1, PG 62, 149 καί ΕΠΕ 21, 246 στ. 16-19.
10. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς τήν πρός Ἐφεσίους Ἐπιστολήν, Ὁμιλία ΚΑ', 2, PG 62, 150 καί ΕΠΕ 21, 252 στ. 12-14.
11. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς Μάρτυρας, Ὁμιλία Β', 4, PG 50, 651 καί ΕΠΕ 36, 596 στ. 21-23.
12. Δ' Μακ. 18, 10ε.
13. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Πρός τούς μή ἀπαντήσαντας εἰς τήν σύναξιν, 4, PG 51, 179 καί ΕΠΕ 26, 566 στ. 15-17.
14. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς τό «Πάτερ, εἰ δυνατόν παρελθέτω» 4, PG 51, 38 καί ΕΠΕ 26, 110 στ. 6-9.
15. Μεγάλου Βασιλείου, Εἰς τόν ΚΗ' Ψαλμόν, 3, PG 29, 288 καί ΕΠΕ 5, 106 στ. 9-11.

16. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Πρὸς τοὺς μὴ ἀπαντήσαντας εἰς τὴν σύναξιν, 3, PG 51, 176 καὶ ΕΠΕ 26, 556 στ. 2-6.
17. Διαταγαὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, Βιβλίον Β', κεφ. ΝΖ', στ. 12 καὶ ΕΠΕ 1, 162 στ. 18-19.
18. Μεγάλου Βασιλείου, Ὁμιλία ρηθείσα ἐν λιμῶ καὶ ἀνχμῶ, 3, PG 31, 309 καὶ ΕΠΕ 7, 134 στ. 2-11.
19. Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, Παιδαγωγός, Λόγος Γ', κεφ. ΙΑ', ΕΠΕ 2, 364 στ. 79, 3.
20. Παναγιώτη Ξωγελλῆ, *Παιδαγωγικὴ τοῦ σχολείου*, ἐκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1994⁴, σ. 14.
21. Πλούταρχου, Περί Παίδων Αγωγῆς 20 Α· «Οἵτινες τοῖς ἁμαρτάνουσιν υἱοῖς ἐπιτιμῶντες τοῖς αὐτοῖς ἁμαρτήμασι περιπίπτουσιν, ἐπὶ τῷ ἐκείνων ὀνόματι λανθάνουσιν ἑαυτῶν κατήγοροι γιγνόμενοι· τὸ δ' ὄλον φαύλως ζῶντες οὐδέ τοῖς δούλοις παρρησίαν ἄγουσιν ἐπιτιμᾶν, μὴ τί γέ τοῖς υἱοῖς».
22. Μεγάλου Βασιλείου, Ὁμιλία ρηθείσα ἐν λιμῶ καὶ ἀνχμῶ, 3, PG 31, 312 καὶ ΕΠΕ 7, 134 στ. 20-24.
23. Βλ. περισσότερο, Κωνσταντίνου Λάμπρου, *Ὁ πατέρας στή χριστιανικὴ οἰκογένεια*, διδακτορικὴ διατριβή, Θεσσαλονίκη 1998, σ. 183-184.
24. Μεγάλου Βασιλείου, Ὁμιλία εἰς τὴν μάρτυρα Ἰουλίτταν, 3, PG 31, 244 καὶ ΕΠΕ 7, 210-212 στ. 21ε.
25. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Περί Κενοδοξίας, SC 188, 953-954 καὶ ΕΠΕ 30, 692 στ. 11-12.
26. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην, Ὁμιλία ΝΓ', 3, PG 59, 296 καὶ ΕΠΕ 13Α, 480 στ. 26-27.
27. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Περί Κενοδοξίας, SC 188, 180 καὶ ΕΠΕ 30, 690 στ. 12-13.
28. Πά τῃ σπουδαιότητι τῶν θετικῶν προτύπων βλ. Δ. Παπαδοπούλου – Δ. Μαζουλίη, *Θετικὲς καὶ ἀρνητικὲς μορφὲς κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς*, ἐκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1986, σ. 248-249.
29. Ἡ Ἁγία Γραφή ἐξάγει τὴν ἐλεύθερη βούληση καὶ τὸ αὐτεξούσιο τοῦ ἀνθρώπου. Βλ. Μτθ. 19, 12· «εἰσὶ γὰρ εὐνοῦχοι οἵτινες... διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν».
30. Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, Παιδαγωγός, Λόγος Α', κεφ. Ζ', 7, PG 8, 313C.

Ἡ αἶγλη τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας στούς κόλπους τοῦ χριστιανισμοῦ

Ἡ ἑλληνική γλώσσα, σύμφωνα μέ τίς ἐκτιμήσεις τῶν γλωσσολόγων κατέχει ξεχωριστή θέση ἀνάμεσα στίς 2.700 γλώσσες, ὅσες ὑπῆρξαν κι ὅσες ὑπάρχουν καί σήμερα, σέ ὅλο τόν κόσμο. Κατ' ἐξοχήν καλλιεργημένη γλώσσα, ἡ ἑλληνική σμιλεύτηκε ἐπί 30 καί πλέον αἰῶνες στήν ἔκφραση λεπτῶν καί βαθιῶν ἐννοιῶν τοῦ Εὐαγγελικοῦ λόγου, τόσο τῆς Πατερικῆς διδασκαλίας, τῆς ἐν γένει φιλοσοφίας καί ἐπιστήμης, ὅσο καί τοῦ ἀρχαίου πεζοῦ καί ποιητικοῦ λόγου.

Μέ τήν ἑλληνική γλώσσα μεταφέρεται πιστά τό νόημα καί τό περιεχόμενο τοῦ ἐκφρασμένου στά ἑλληνικά Εὐαγγελίου, τῶν Πατερικῶν κειμένων τῆς Ἐκκλησίας, καθῶς καί τῶν κειμένων τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ στοχασμοῦ ὅπως τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Σοφοκλέους, τοῦ Εὐριπίδη.

Ἡ ζωηρή καί ἐνθερμη ἑλληνική γλώσσα ἔχει ἐπίσης τό χάρισμα νά ἀποδίδει ὅλο τό βάθος τῶν αἰσθημάτων καί τῆς συγκίνησης, πού ἀποπνέουν ὅλα ἐκεῖνα τά ἔξοχα Κοντάκια καί οἱ περίφημοι Ὕμνοι καί Οἵκοι τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μελογράφου Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ.

Λέξεις τῆς ἑλληνικῆς πέρασαν στόν καθημερινό καί στόν ἐπιστημονικό λόγο τῶν Εὐρωπαίων καί δι' αὐτῶν σέ πλεῖστες ἄλλες γλώσσες. Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι ἡ διεθνῆς ἐπιστημονική γλώσ-

σα, σχημάτισε τούς περισσότερους ὅρους τῶν ἐπιστημῶν ὅπως τῆς Θεολογίας, τῆς ἰατρικῆς, τῆς φιλοσοφίας, τῆς φιλολογίας, τῆς φυσικῆς, τῆς τεχνολογίας καταφεύγοντας σέ ἑλληνικές λέξεις. Λέξεις ὅπως: *θεωρία καί ἐμπειρία, μέθοδος, ὀργάνωση καί σύστημα, ἀνάλυση καί σύνθεση, ἰδέα, θέση καί θέμα, κρίση καί κριτήριο, πρόβλημα καί πρόγραμμα, σφαῖρα καί ἀτμόσφαιρα, ἐποχή καί περίοδος, ἐνθουσιασμός καί μουσική, ρυθμός καί μελωδία, διάλογος καί μονόλογος, ἐνέργεια καί πάθος, ποίηση, θέατρο, δρᾶμα, ἱστορία, σχολεῖο, μηχανή* ἀλλά καί *τεχνολογία, ἠλεκτρισμός καί ἀτομικός ἀκόμα καί αὐτό τό ἴδιο ὄνομα Εὐρώπη* καί χιλιάδες λέξεις ἑλληνικότατες ἔχουν καταστεῖ λέξεις τοῦ διεθνοῦς λεξιλογίου. Ὑπολογίζεται ὅτι ἀπό τίς 166.724 ἀγγλικές λέξεις οἱ 35.124 εἶναι ἑλληνογενεῖς! (λεξικό Webster).

Ὅπως παρατηρεῖ ὁ γνωστός, διαπρεπῆς γλωσσολόγος R.H. Robbins: «Ἡ πνευματική ζωή τῆς Εὐρώπης, στό σύνολό της, ἔλκει τήν καταγωγή ἀπό τό ἔργο τῶν Ἑλλήνων στοχαστῶν. Καί σήμερα ἀκόμη ὅλο ξαναγυρνᾶμε πίσω, σέ ὅτι μᾶς ἔχει κληροδοτήσει ἡ πνευματική ζωή τῶν Ἑλλήνων, ἀναζητώντας στίς ρίζες ἐρεθίσματα καί κουράγιο. Μέ κανένα ἄλλο εἶτε παλαιότερο, εἶτε σύγχρονο πολιτισμό καί πουθενά στόν κόσμο ὁ ἄνθρωπος δέν αἰσθάνεται τόσο μεγάλη

άναντίροητη πνευματική συγγένεια όσο μέ τους Έλληνες».

Ό Γερμανός βυζαντινολόγος Karl Krumbacher έχει γράψει: «*Οὐ μόνον ὡς μέσον συννενοήσεως σύμπαντος τοῦ ἑλληνικοῦ καί ἑλληνίζοντος κόσμου εἰς τά ἀπώτατα αὐτοῦ μέρη καί εἰς διαφορώτατα φύλλα καί κοινότηας ἐχρησίμευσεν ἡ ζῶσα ἑλληνική κοινή γλώσσα τῶν ἀλεξανδρεωτικῶν καί ἑλληνορωμαϊκῶν χρόνων, ἀλλά ἦτο καί ἡ γλώσσα τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ γλώσσα τῆς διεθνoῦς ἐπικοινωνίας τῶν Βαρβάρων μετά τῶν Ἑλλήνων καί τῶν Ρωμαίων, καί δὴ καί τῶν Βαρβάρων πρὸς ἀλλήλους ... ἐν ὀλίγοις λέξεσι ἐξετέλει ἔργον παγκοσμίου γλώσσης*». Ἐν ὀλίγοις δηλαδή ἡ ἑλληνική γλώσσα ἀπέκτησε τὴ φήμη, τῆς κατ' ἐξοχὴν καλλιεργημένης γλώσσας, μέ ὑψηλό γόητρο καί κύρος. Ὁ Robbins, ἀναφέρει ἐπίσης ὅτι: «Ὁ ἑλληνικός θρίαμβος στὸν ἑλληνικό πολιτισμό εἶναι, ὅτι ἔδωσε τόσα πολλὰ σέ τόσους πολλούς τομεῖς. Τά ἐπιτεύγματα του εἶναι τέτοια, πού νά προξενοῦν συναισθήματα εὐγνωμοσύνης καί νά ἐμπνέουν τό θαυμασμό μας!»

Ἡ οἰκουμενικότητα τῆς ἑλληνικῆς δέν εἶναι ἄσχετη, πρὸς τό κύρος πού ἀπέκτησε διεθνῶς ὡς ἡ γλώσσα τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὡς ἡ γλώσσα τῶν μεγάλων πατέρων τῆς Χριστιανικῆς ἐκκλησίας, ὅπως τῶν κατ' ἐξοχὴν λογιζόμενων ὡς προστατῶν τῶν γραμμάτων Τριῶν Ἱεραρχῶν. Ἡ ἑλληνική κατατάσσεται αὐτοδικαίως ὡς ἡ γλώσσα μοναδικῆς ἀπόδοσης τῆς ὑμνογραφίας καί τῆς ἐκκλησιαστικῆς λατρείας (Θείας Λειτουργίας τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καί τοῦ Μεγάλου Βασιλείου).

Ἡ ἑλληνική συνδέεται ἐπίσης μέ τὴν

ἑλληνική μετάφραση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀπό τοὺς Ἑβδομήκοντα, γιὰ τίς ἀνάγκες τῶν Ἰουδαϊκῶν Κοινοτήτων τῆς Ἀνατολῆς, πού ἦταν ἑλληνόφωνες ἐκείνη τὴν ἐποχὴ. Ἡ ἐπιμονὴ τοῦ Ἑράσμου τοῦ μεγάλου Ὀλλανδοῦ φιλόλογου τῆς Ἀναγέννησης καί πρώτου ἐκδότη τοῦ κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης πού ἔλεγε ὅτι: «δέν νοεῖται θεολόγος, πού νά μὴ γνωρίζει τὴν ἑλληνική γλώσσα, γιὰτί θά τοῦ εἶναι ἀδύνατον νά συλλάβει τό βαθύτερο νόημα καί νά ἀποκομίσει τό δίδαγμα τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐκτός ἀπό τό πρωτότυπο», εἶναι ἐνδεικτικὴ τῆς αἴγλης τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας στοὺς κόλπους τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἡ κυριαρχία καί ἡ ἐξουσία πού ἀσκοῦσε τό Χριστιανικό Βυζάντιο μαζί μέ τὴν αἴγλη καί τὴν ἀκτινοβολία τοῦ πολιτισμοῦ του σέ ὅλη τὴν Ἀνατολή ὀφείλοντο κατὰ μεγάλο μέρος στὴν ἑλληνική γλώσσα. Τό σημαντικότερο ἀκόμα, ὅτι τό κύρος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας ἦταν τέτοιο, ὥστε νά γίνει ἀποδεκτὴ καί στὴ Δύση κατὰ τά μεταβυζαντινά χρόνια καί νά διδάσκεται ἀπό τοὺς Λογίους τοῦ Βυζαντίου, ὅσους κατέφυγαν ἐκεῖ ἀναζητώντας ἀσφάλεια λίγο πρὶν καί μετά τὴν πτώση τῆς βασιλεύουσας, γεγονός πού ὑπῆρξε ἡ ἀπαρχὴ τῆς Ἀναγέννησης.

Ὡστόσο, δέν εἶναι μόνον ἡ ἀνεπτυγμένη ἀπό τά μεγάλα πνεύματα καλλιέργειά της στό γραπτό καί προφορικό λόγο καί ἡ οἰκουμενικότητά της, πού κατέστησαν τὴν ἑλληνική μιὰ ξεχωριστὴ γλώσσα. Εἶναι καί τό γεγονός ὅτι, στὴ γλώσσα αὐτὴ, ἔχουμε προφορικὴ παράδοση τουλάχιστον 4.000 χρόνων καί γραπτὴ παράδοση 3.500 ἐτῶν. Ἀντίθετα πρὸς ἄλλες γνωστὲς ἀρχαῖες γλώσσες,

όπως π.χ. την Αιγυπτιακή και άλλες, οι οποίες χάθηκαν ως γλώσσες ένωρις, ή Ἑλληνική διατηρείται πάνω από 40 αἰῶνες τώρα ως ζωντανή, στήν ἐξέλιξή της, γλώσσα. Ἡ ἑλληνική ἀποτελεῖ μοναδικό παράδειγμα γλώσσας, σέ ὅλο τόν κόσμο, μέ ἀδιάσπαστη ἱστορική συνέχεια καί μέ τέτοια δομική καί λεξικολογική συνοχή, πού νά μιλάμε γιά μιὰ *ἐνιαία ἑλληνική γλώσσα* ἀπό τήν ἀρχαιότητα ἕως σήμερα. Ἐχει ἰδιαίτερη σημασία ὅτι ὁ ἴδιος λαός, οἱ Ἕλληνες, στόν ἴδιο γεωγραφικό χῶρο, τήν Ἑλλάδα, χωρίς διακοπή 40 αἰῶνες τώρα μιλάει καί γράφει μέ τήν ἴδια γραφή καί τήν ἴδια ὀρθογραφία, τήν ἴδια γλώσσα τήν ἑλληνική. Αὐτό δέ σημαίνει φυσικά, ὅτι ἡ γλώσσα τοῦ Ξενοφῶντος ἢ τοῦ Πλάτωνος ἢ τοῦ Πλούταρχου εἶναι φωνολογικά, γραμματικά καί λεξικολογικά ἴδια καί ἀπαράλλαχτη, ἡ γλώσσα πού μιλάμε καί γράφομε στά τέλη τοῦ 20οῦ αἰῶνα. Μεταβολές στήν προφορά, στή δομή καί στό λεξιλόγιο πραγματοποιήθηκαν πολλές, ὥστόσο δέν ἀλλοιώθηκε τόσο πολύ ἡ φυσιογνωμία της καί τό λεξιλόγιο της, ὥστε νά μή γίνεται ἀντιληπτό, ὅτι πρόκειται γιά τήν ἴδια γλώσσα.

Στήν Εὐρωπαϊκή διανόηση προκαλεῖ θαυμασμό, τό γεγονός, ὅτι λέξεις ὅπως: *οὐρανός, θάλασσα, γῆ, γλώσσα, παιδεία, ἐλευθερία, ἀδελφός, φίλος, ἀγαπῶ, βλέπω, ἐπιθυμῶ, καλός, κακός, νέος, ἐπειδή, ὅταν, ἐάν, ἐγώ, ἐσύ, αὐτός, τότε, αὔριο, οὔτε, καί, ὅτι, πῶς* καί ἄλλες χιλιάδες λέξεις τίς χρησιμοποιοῦν οἱ Ἕλληνες ἀπό πολλούς αἰῶνες καί σέ διαχρονία ἐντυπωσιακή.

Τέτοιες λέξεις εἶναι ἀπλῶς καί μόνο ἑλληνικές λέξεις, εἶναι ἀρχαῖα, παλιά, νεότερα καί τωρινά στοιχεῖα μιᾶς ἐνιαί-

ας γλώσσας, τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας.

Ὁ Σεφέρης ἔχει ἐπισημάνει τό φαινόμενο ἀπό παλιά μέ τή διαίσθηση τοῦ δημιουργοῦ. «Γιά κοιτάξετε πόσο θαυμάσιο πράγμα εἶναι, νά λογαριάζει κανεῖς, πῶς ἀπό τήν ἐποχή πού μίλησε ὁ Ὅμηρος ὡς τά σήμερα, μιλοῦμε, ἀνασαινοῦμε καί τραγουδοῦμε μέ τήν ἴδια γλώσσα. Κι αὐτό δέ σταμάτησε ποτέ εἴτε ὅταν ἀκοῦμε στό ἀρχαῖο θέατρο τήν Κλυταιμνήστρα, νά μιᾶ στόν Ἄγαμέμνονα, εἴτε ὅταν διαβάσουμε τήν Καινή Διαθήκη, εἴτε τούς ὕμνους τοῦ Ρωμανοῦ καί τό Διγενή Ἀκρίτα, εἴτε τό Κρητικό θέατρο καί τόν Ἐρωτόκριτο, εἴτε τό δημοτικό τραγούδι».

Ἀπό τό 330 μ.Χ., ὅταν ἡ ἔδρα τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους μεταφέρεται στήν Κωνσταντινούπολη μέχρι καί ἀργότερα στούς χρόνους τοῦ Ἰουστινιανοῦ (527-565 μ.Χ.), δηλαδή τόν 6ο αἰῶνα, ἡ Ἑλληνική καθιερώνεται ὡς ἐπίσημη γλώσσα τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. *Ἡ νέα ἑλληνική γλώσσα, στά βασικά χαρακτηριστικά τῆς δομῆς της κατά τήν πρόωμη βυζαντινή περίοδο (6ος-12ος αἰῶνας) μέχρι καί τῆς βυζαντινῆς (12ος-15ος αἰῶνας) ἔχει πλήρως διαμορφωθεῖ.* Οἱ ἀπαρχές τῆς Νεοελληνικῆς ἀνάγονται οὐσιαστικά στούς πρώτους μεταχριστιανικούς αἰῶνες.

Μία γλώσσα πού ἀριθμεῖ βίον 40 αἰῶνων, εἶναι φυσικό στό πέρασμα τοῦ χρόνου νά ἔχει ὑποστεῖ μεταβολές, ἔτσι ἡ ἑλληνική γλώσσα ἔχει ὑποστεῖ ἀρκετές μεταβολές στή δομή της. Ὡστόσο, οἱ μεταβολές αὐτές δέν εἶναι τόσες καί τέτοιες, πού νά ἀλλοιώσουν τή δομική φυσιογνωμία τῆς ἑλληνικῆς καί σέ τέτοιον βαθμό, πού ὁ νέος Ἕλληνας νά ἀδυνατεῖ νά πλησιάσει καί νά κατανοήσει λίγο-πολύ ἕνα κείμενο τοῦ Ξενοφῶντα

π.χ. ἢ τοῦ Πλάτωνα ἢ τοῦ Θουκυδίδη μέ μικρὴ προσπάθεια καὶ κατάλληλη καθοδήγηση.

Ἡ καλλιέργεια τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας σμιλεύτηκε καὶ διαμορφώθηκε στὸ χῶρο τῆς χριστιανικῆς θεολογίας καὶ φιλολογίας, καὶ τελικὰ ἐξελίχθηκε σέ κύρια ἔκφραση τοῦ βυζαντινοῦ κόσμου συνοδευόμενη καὶ ἀπὸ ἄλλες μορφές πνευματικῆς δραστηριότητας, ὅπως εἶναι λ.χ. ἡ γραμματικὴ, ἡ χρονογραφία ἢ ἡ θύραθεν, παράλληλα μέ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ποίηση.

Ἡ μελέτη τοῦ ἑλληνικοῦ λεξιλογίου ἐμφανίζει ἰδιαίτερο γλωσσολογικὸ ἐνδιαφέρον, τόσο γιὰ τὸ ἀδιάψευστο τεκμήριο τῆς συνέχειας τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, ὅσο καὶ γιὰ τὴ διεθνή ταυτότητά της σάν ὄργανο κατ' ἄρχὴν εὐρωπαϊκῆς καὶ δ' αὐτῆς παγκόσμιας γλωσσικῆς ἐπικοινωνίας.

Εἶναι εὐρύτερα γνωστό, ὅτι οἱ ἑλληνικὲς λέξεις καὶ οἱ ρίζες τους ἀποτελοῦν μόνιμη παρακαταθήκη τῆς διεθνοῦς ἐπιστημονικῆς ὀρολογίας, ἀλλὰ καὶ ὀπλοστάσιο ξένων μορφωμένων καὶ διανοουμένων, πού διὰ τῶν ἑλληνικῶν λέξεων κατορθώνουν νά ἐκφραστοῦν, νά διατυπώσουν καὶ νά ἀποδώσουν μέ ἀπόλυτη ἀκρίβεια τὴν ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια.

Τὸ λεξικὸ Larousse προτάσσει ἐνδεικτικὰ πίνακα ἑλληνικῶν λέξεων τῆς Γαλλικῆς, γιὰ νά διευκολύνει τὸ Γάλλο ἀναγνώστη: *aero – aerodynamique, agro – agronome, anthropo – anthropologie, archeo – archeologie* κ.λπ. Ἀνατρέχοντας ἐξάλλου σέ ὅποιονδήποτε «Λεξικολογικὸ πίνακα», πού νά ἀναφέρει τὴ σημασία, χρῆσης, ἐτυμολογία ἑλληνικῶν λέξεων τῆς Ἀγγλικῆς, συναντᾶμε λέξεις

ὅπως: *acoustics, amphitheater, antagonism, archipelago, catastrophe, sporadic, ethnic, chaotic, epitome, epilogue, amnesty, epithet, apotheosis, apocalyptic, apocryphal, spasmodic, stigmatize* κ.λ.π.».

Πλεῖστες ἑλληνικὲς λέξεις ἐξ ἄλλου, μέ τὴν αἴγλη τῆς χριστιανικῆς φιλολογίας ἔχουν καθιερωθεῖ στὴν ἀγγλικὴ γλώσσα ὅπως: *apostolique – ἀποστολικός, hymnologie – ὕμνολογία, psalm – ψαλμός, mysterie – μυστήριον, aphorisme – ἀφορισμός, hymen – ὑμένας, baptisme – βάπτισμα, κ.τ.λ.*

Τὸ λεξικό τῆς ἑλληνικῆς ἀποτελεῖ ἀψευδῆ μάρτυρα τῆς ἀδιάκοπης συνέχειας τῆς γλώσσας καὶ τοῦ ἐνιαίου χαρακτήρα της. Κανεὶς Ἑλληνας ἢ ξένος δέν μπορεῖ νά διακρίνει, ἂν μιά σύγχρονη ἑλληνικὴ λέξη εἶναι ἀρχαία, βυζαντινὴ ἢ νεώτερη ἢ ἂν χρησιμοποιεῖται συνεχῶς ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα μέχρι σήμερα. Ποιὸς γνωρίζει ἢ ἀναγνωρίζει λ.χ. ὅτι λέξεις ὅπως οἱ ἀκόλουθες εἶναι γνήσιες ὀμηρικῆς, πού αὐτούσιες ἢ παραλλαγμένες, μέ τὴν ἴδια ἢ καὶ διαφοροποιημένη σημασία χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τὰ ὀμηρικὰ χρόνια μέχρι καὶ σήμερα; Οἱ λέξεις αὐτὲς ἀποδεικνύουν πασιφανῶς, ὅτι ἡ ἔννοια τῆς συνέχειας, προκειμένου γιὰ τὴν ἑλληνικὴ γλώσσα, δέν εἶναι ἰδεολόγημα, ἀλλὰ ἀπτή πραγματικότητα.

Παράδειγμα: *ἀγαπῶ, ἀγαπητός, ἀγέλαστος, ἄγγελος, ἀγνός, ἄγνωστος, ἀγορά, ἄγριος, ἀδελφός, ἀθάνατος, ἀηδόνι, ἀέρας, ἀετός, αἰώνας, ἀκούω, ἀλάτι, ἀλέθω, ἀλείφω, ἀλήθεια, ἄλλος, ἀλμυρός, ἀλώνι, ἀμάξι, ἀομέγω, ἀμπέλι, ἀνάγκη, ἀναπνέω, ἀνατολή, ἄνεμος, ἀνεψιός, ἄνδρας, ἀντίκρυ, ἄξιος, ἄπιστος, ἀπάτη, κ.λπ. κ.λπ.*

Ἐπιπλέον ἀναγνωρισμένους καὶ διακεκριμένους

νος συντοπίτης γλωσσολόγος, πού τιμᾶ τό Ρέθυμνο γιά τό πανευρωπαϊκό του κύρος, Γ. Χατζηδάκης σέ μιᾶ κλασική μελέτη του μέ τίτλο: «Περί τῆς ἐνότητος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης» ἀπέδειξε ὅτι «ἐκ τῶν 4.900 περίπου λέξεων τῆς Καινῆς Διαθήκης σχεδόν αἱ ἡμίσειαι, ἤτοι λέξεις 2.280 λέγονται καί σήμερον ἔτι ἐν τῇ κοινῇ λαλιά τῶν δέ λοιπῶν αἱ πλεῖστοι μὲν, 2.200, νοοῦνται καλῶς ὑπό πάντων τῶν Ἑλλήνων ἀναγινωσκόμεναι ἢ ἀκουόμεναι, ὀλίγαι δέ μόνον περί τὰς 400 εἶναι ἀληθῶς ἀκατανόητοι ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ!»

Τό νά χρησιμοποιεῖ ὁ σημερινός μέσος Ἑλληνας πολίτης ἐνεργῶς στό λόγο του

ἢ νά καταλαβαίνει τίς λέξεις, πού μιλοῦσαν οἱ Ἑλληνες πρὶν ἀπό 2000 χρόνια ἢ τίς λέξεις τῆς Καινῆς Διαθήκης, δείχνει τήν ἰδιαιτερότητα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης σέ σχέση μέ τίς ἄλλες. Ἡ νεοελληνική γλώσσα ἔχει τή δύναμη μιᾶς μακροαίωσης προφορικῆς καί γραπτῆς καλλιέργειας, ὡς ἐκ τοῦτου θεωρεῖται ἡ γλώσσα, πού διαθέτει τό μεγαλύτερο προνόμιο ἀπό ὅλες τίς σύγχρονες γλώσσες!...

Μανόλης ΚΟΥΝΟΥΠΑΣ
Ὁδοντίατρος – Λογοτέχνης

Βιβλιογραφία

- R. Browning, *Ἡ μεσαιωνική καί νέα ἑλληνική γλώσσα*, ἔκδ. Παπαδήμα 1991.
Ἄριστ. Κωνσταντινίδη, *Οἱ ἑλληνικές λέξεις στήν ἀγγλική γλώσσα*, Θεσσαλονίκη 1991.
Γ. Μπαμπινιώτη, *Ἑλληνική γλώσσα: παρελθόν, παρόν καί μέλλον*, ἔκδ. Gutenberg, Ἀθήνα 1994.
Γ. Μπαμπινιώτη, *Συνοπτική ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας μέ εἰσαγωγή στήν ἱστορικοσυγκριτική γλωσσολογία*, ἔκδ. Ἑλληνικά Γράμματα, 1986.
Γ. Μπαμπινιώτη, *Ἡ γλώσσα ὡς ἀξία: Τό παράδειγμα τῆς Ἑλληνικῆς*, ἔκδ. Gutenberg, Ἀθήνα 1994.
Γ. Χατζηδάκη, «Περί τῆς ἐνότητος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης», *Ἐπετηρίς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν* 1908-1909.

Οἱ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας καί οἱ Ψευδομάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά

Οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά ἀπορρίπτουν τούς Ἅγίους τῆς Ἐκκλησίας, ἀρνοῦνται τά θαύματα τῶν ἁγίων¹, τά ὁποῖα θαύματα, βεβαίως, ἐπιτελεῖ ὁ Θεός διά πρεσβειῶν τῶν ἁγίων², ὅπως ἐπίσης, ἀρνοῦνται καί τήν τιμητική προσκύνηση τῶν ἁγίων εἰκόνων. Ἡ Ὄργάνωση τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά δέχεται μόνο 144.000 ἁγίους καί ἕνα, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ἀντίθετα, μέ τήν Ὄργάνωση ἡ Ἁγία Γραφή τονίζει: «Ἅγιοι γίνεσθε, ὅτι ἐγώ ἅγιός εἰμι»³. Λέγουν οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά «Ἄν κάποιος πεῖ, ἐσεῖς πιστεύετε στούς ἁγίους; Θά μπορούσατε νά ἀπαντήσετε; Ποίους ἁγίους ἐννοεῖτε, ἄν τό ἄτομο ἀναφέρει τήν Μαρία καί / ἢ / τούς Ἀποστόλους, μπορεῖτε νά προσθέσετε: *Ναί, αὐτοί ἀναφέρονται στήν Ἁγία Γραφή, κι ἐγώ πιστεύω, ὅ,τι εἶναι γραμμένο σ' αὐτή. Ἀλλά ἐκεῖνο πού ἰδιαίτερα μέ ἐνδιαφέρει εἶναι τό τί κάνουν αὐτοί σήμερα καί πώς ἐπηρεάζει αὐτό ἐμάς... ἔχω βρεῖ ἐδῶ στήν Ἁγία Γραφή κάτι πολύ ἐνδιαφέρον...* (Ἀποκ. ε', 9-10). *Γιά πολλά χρόνια συμμετεῖχα κι ἐγώ στίς γιορτές τῶν ἁγίων καί προσευχόμενον τακτικά σ' αὐτούς. Ἀλλά μετά διάβασα κάτι στήν Ἁγία Γραφή πού μέ ἔκανε νά ξανασκεφτῶ τίς ἐνέργειές μου αὐτές...*»⁴. Ἐπικαλοῦνται δέ οἱ Μάρτυ-

ρες τοῦ Ἰεχωβά τά ἑξῆς χωρία:

«Κύριον τόν Θεόν σου προσκυνήσεις καί αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις»⁵. Τό χωρίο αὐτό δέν ἀπαγορεύει τήν τιμή καί τόν σεβασμό πρὸς τούς Ἅγίους τῆς Ἐκκλησίας, τονίζει ὅτι ἡ προσκύνηση καί ἡ λατρεία ἀνήκει μόνο στό Θεό. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἀπεναντίας μας παραγγέλλει τήν τιμή πρὸς τούς Ἅγίους: «Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τόν λόγον τοῦ Θεοῦ»⁶.

Ἄλλο χωρίο, τό ὁποῖο παρερμήνευσαν οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά εἶναι: «Καί ἔπεσα ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ. Καί λέγει μοι... τῷ Θεῷ προσκύνησον»⁷. Ὁ Ἰωάννης, ὁ Εὐαγγελιστής τῆς ἀγάπης, δέν προσκύνησε τόν ἄγγελο ὡς Θεό, ἀλλά σάν δοῦλο Θεοῦ. «Κἀγώ Ἰωάννης ὁ ἀκούων καί βλέπων ταῦτα. Καί ἤκουσα καί ἔβλεψα, ἔπεσα προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου»⁸.

Οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά ἀρνοῦνται τήν τιμή καί πρὸς τά ἅγια Λείψανα τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας, ἀρνούμενοι ὅτι ὁ Θεός δίνει σ' αὐτά τήν χάρη καί τήν εὐλογία νά θαυματουργοῦν⁹. Ἀντίθετα, οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοί ἀπό τήν ἀρχή ἀπέδιδαν ἰδιαίτερη τιμή πρὸς τά λείψανα τῶν μαρτύρων τῆς πίστεως, τά

ὅποια χαρακτηρίζαν σάν «τιμιώτερα λίθων πολυτελῶν»¹⁰.

Ἀρνούμενοι δέ, οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά τούς Ἅγίους, ἀρνοῦνται φυσικά, καί τίς ἱερές εἰκόνες, ὀνομάζουν μάλιστα τούς Ὁρθοδόξους Χριστιανούς εἰδωλολάτρες. Πρός ἐπίρρωση τῆς θέσεως των ἐπικαλοῦνται τήν πρώτην ἐντολή, διαστρέφοντας καί παρερμηνεύοντάς την. «Οὐ ποιήσεις σεαντῶ εἶδωλον, οὐδέ παντός ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καί ὅσα ἐν τῇ γῆ κάτω καί ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς. Οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδέ μή λατρεύσεις αὐτοῖς. Ἐγώ γάρ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, Θεός ζηλωτής, ἀποδιδούς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, ἕως τρίτης καί τετάρτης γενεᾶς τοῖς μισοῦσι με καί ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με καί τοῖς φιλάσσουσι τά προστάγματά μου»¹¹.

Τά παραπάνω χωρία ἀπαγορεύουν τήν κατασκευή καί τή λατρεία εἰδωλών, δηλ. ἀπαγορεύουν τήν εἰδωλολατρία καί ὄχι τήν σχετική τιμή στίς εἰκόνες τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὅποια τιμή «ἐπὶ τό πρωτότυπον διαβαίνει, πρωτότυπον δέ ἐστί τό εἰκονιζόμενον, ἐξ οὗ τό παράγωγον γίνεται»¹². Ὑπάρχει δέ μεγάλη διαφορά μεταξύ τῶν χριστιανικῶν εἰκόνων καί τῶν ὁμοιωμάτων ψεύτικων θεοτήτων. Οἱ εἰκόνες στήν Ὁρθοδοξία ὑπενθυμίζουν στούς πιστούς τά ἱερά πρόσωπα καί γεγονότα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ἡ τιμή εἶναι σχετική καί ἀναφέρεται ὄχι στά ὑλικά κατασκευῆς τῆς εἰκόνας, ἀλλά στά εἰκονιζόμενα πρόσωπα. «Ὅσφ γάρ συνεχῶς δι' εἰκονικῆς ἀνατυπώσεως ὁρῶνται (τά εἰκονιζόμενα πρόσωπα) τοσοῦτον καί οἱ ταύτας θεώμενοι

διανίστανται πρός τήν τῶν πρωτοτύπων μνήμην τε καί ἐπιπόθησιν· καί ταύταις ἀσπασμόν καί τιμητικὴν προσκύνησιν ἀπονέμειν, οὐ μὴν τήν κατά πίστιν ἡμῶν ἀληθινὴν λατρείαν, ἣ πρόπει μόνη τῇ θεῖα φύσει, ἀλλ' ὄν τρόπον τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου καί ζωοποιοῦ Σταυροῦ, καί τοῖς ἀγίοις Εὐαγγελίοις καί τοῖς λοιποῖς ἱεροῖς ἀναθήμασι καί θυμαμάτων καί φώτων προσαγωγῆν, πρός τήν τούτων τιμὴν, ποιῆσθαι, καθῶς καί τοῖς ἀρχαίοις εὐσεβῶς εἶθισται· ἡ γάρ τῆς εἰκόνας τιμὴ ἐπὶ τό πρωτότυπον διαβαίνει, καί ὁ προσκυνῶν τήν εἰκόνα προσκυνεῖ ἐν αὐτῇ τοῦ ἐγγραφομένου τήν ὑπόστασιν»¹³.

Ὁ Θεός δίνει ἐντολή στόν Μωυσῆ νά κατασκευάσει ὁμοιώματα ἀγγέλων. «Καί ποιήσεις δύο Χερουβίμ χρυσοτορνευτά καί ἐπιθήσεις αὐτά ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν τοῦ ἱλαστηρίου»¹⁴. Ἀργότερα ὁ Σολομών, ὅταν ἔκτισε τόν ναό, τοποθέτησε μέσα σέ αὐτόν γλυπτά ὁμοιώματα ἀγγέλων. «Καί ἐποίησεν ἐν τῷ οἴκῳ τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων Χερουβίμ δύο, ἔργον ἐκ ξύλων καί ἐχρύσωσεν αὐτά χρυσίῳ»¹⁵.

Ἄρα, αὐτό τό ὅποιο ὁ Θεός ἀπαγόρευσε στόν Δεκάλογο ἦταν ἡ κατασκευή, ἡ λατρεία καί ἡ προσκύνηση ὁμοιωμάτων ὡς θεῶν, ἄλλωστε, τί ἄλλο ἦταν ἡ Κιβωτός τῆς Διαθήκης¹⁶ παρά ἓνα ξύλινο ἐπίχρυσο κιβώτιο, τό ὅποιο περιεῖχε μέσα τίς Δέκα Ἐντολές, τήν Στάμνο μέ τό Μάννα καί τήν Ράβδο τοῦ Ἀαρών, σημεῖα τῆς παρουσίας καί τῶν εὐλογιῶν τοῦ Θεοῦ στόν Ἰσραηλίτικο λαό.

Πρωτοπρ. Χαράλαμπος

Κ. ΚΑΜΗΛΑΚΗΣ

Διδάκτωρ Θεολογίας – φιλόλογος

Σημειώσεις

1. Γ' Βασιλ. ΙΖ', 21-22. Δ' Βασιλ. Δ', 33-35. Δ' Βασιλ. ΙΓ', 20-21. Πράξ. ε', 12-16. ΙΘ', 11-16.
2. Ίώβ ΜΒ', 8-10. Ίακ. ε', 16-18.
3. Α' Πέτρ. α', 16.
4. *Watch Tower Bible and Tract Society...*, *Πώς νά συζητᾶτε λογικά ἀπό τίς Γραφές...*, ὄ.π., σσ. 36-40.
5. Δευτ. ΣΤ', 13, Ματθ. δ', 10.
6. Ἐβρ. ιγ', 7.
7. Ἄποκ. ιθ', 10.
8. Ἄποκ. κβ', 8.
9. *Watch Tower Bible and Tract Society...*, *Πώς νά συζητᾶτε λογικά ἀπό τίς Γραφές...*, ὄ.π., σ. 38.
10. Ἄ. Φυτράκη, *Λείψανα καί τάφοι Μαρτύρων*, Ἀθήνα (XX), σ. 102. Πρβλ. καί Γέν. Ν', 25. Ἐξοδ. 15, 19. Δ' Βασ. 15, 21 κ.λπ. Φίλιπ. β', 29. Ἄποκ. κβ', 8.
11. Ἔξ. Κ', 4-6.
12. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἔκδοσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως, PG 94, στ. 1153C – 1161D.
13. Ὁρος τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (783 μ.Χ.).
14. Ἔξ. ΚΕ', 17.
15. Β' Παραλ. Γ', 10.
16. Ἐξοδος ΚΕ', ΛΔ', ΛΖ'. Πρβλ. Α' Βασ. Δ', Β' Παραλ. ΛΕ'. Βλέπε Β. Μουστάκη, *Λεξικόν τῆς Ἁγίας Γραφῆς...*, ὄ.π., σ. 100. Ἰ. Κολιτσάρα, *Ἐγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν τῆς Ἁγίας Γραφῆς*, Ἀθήνα (XX), σσ. 187-188.

Σκόρπια φύλλα

Τούς φθινοπωρινούς και χειμωνιάτικους μήνες βλέπομε τά δέντρα νά φυλλοροοῦν, νά τά παρασέρνει ὁ ἀέρας και νά τά καταπατοῦμε. Εἶναι φύλλα πού κάποτε ἦταν καταπράσινα. Πού χάριζαν δροσιά. Πού ἀνάμεσα τους πουλιά ἔφτιαχναν τίς φωλιές τους. Και μετά... Και μετά ἄχρηστα, μέ μιὰ ἐξαίρεση πώς, πέφτοντας στό χῶμα γίνοντουσαν λίπασμα, και μάλιστα «βιολογικό»!

Ὅμως, ὑπάρχουν κάποια ἄλλα φύλλα, αἰώνια, ζωογόνα πού προέρχονται ἀπό τό ἀειθαλές δέντρο τῆς θείας σοφίας. Ἔτσι ὅπως τή βίωσαν οἱ ὄσιοι και ἀσκητές. Ψήγματα, φύλλα λυτρωτικά και διαχρονικά, ὅπως ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ρήματα ζωῆς αἰωνίου. Εἶναι γνωστά τά λόγια τοῦ ἀποστόλου Πέτρου πρὸς τόν Χριστόν: «*Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ρήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις*» (Ἰωάν. 6, 68). Αὐτόν τόν Χριστόν ἐβίωσαν οἱ ἅγιοι και αὐτόν ἐδίδασσαν. Αὐτό τό ἔργο συνεχίζουν μέχρι και σήμερα οἱ ταπεινοὶ κήρυκες τοῦ προφορικοῦ λόγου και τοῦ γραπτοῦ, οἱ ὁποῖοι εἶναι λειτουργοὶ τοῦ Ἰησοῦ ἱερουργοῦντες τό εὐαγγέλιο τοῦ Θεοῦ ὅπως γράφει ὁ ἀπόστολος Παῦλος «... εἰς τό εἶναι μέν λειτουργόν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τά ἔθνη ἱερουργοῦντα τό εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. 15, 15-16), κάτι πού κληρικοί και λαϊκοὶ κήρυκες τοῦ θείου λόγου δέν ἔχομε συνειδητοποιήσει...

Μέσα ἀπό τά φύλλα τοῦ ἀειθαλοῦς δένδρου τῆς σοφίας και λόγου τοῦ Θεοῦ δανεῖζομαι, ὡς ταπεινός ἱεραργός τῶν μυ-

στηρίων και τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Θεοῦ, *σκόρπια φύλλα πνευματικῆς οἰκοδομῆς* τοῦ σχεδόν προσφάτως κοιμηθέντος (2006) Μοναχοῦ Μαρκέλλου Καρακαλληνοῦ, ἀπό τό βιβλίο *Μοναχοῦ Μαρκέλλου Καρακαλληνοῦ*, ἐκδόσεις «Ὁρθόδοξος Κυψέλη»: «Ὁ ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά βαστάξῃ τήν φλόγα τοῦ θείου ἐλέους πού διενεργεῖται διά τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τό ἀδύναμο σκεῦος τῆς ψυχῆς δέν ἀντέχει ἀκόμη τήν οὐράνιο διαγωγή. Διά τοῦτο ἀμυδρῶς γεύεται τήν οὐράνιο μακαριότητα. Ὅταν ὁμως ἡ ψυχὴ ἀξιωθῇ τῆς οὐρανίου ζωῆς, τότε μέ ἀφθαρτοποιημένο σῶμα θά ἀπολαμβάνῃ τό κάλλος τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀνάλογα μέ τήν δεκτικότητα και καθαρότητα αὐτῆς.

Προσπάθησε νά ζῆς ὡς πάροικος και διαβάτης και ξένος εἰς τόν παρόντα βίον. Ἀγάπησε νά ζῆς μέ τά οὐράνια μᾶλλον, παρά μέ τά ἐπίγεια. Μνημόνευε τόν λόγον τοῦ θεηγόρου Παύλου: «*Τά ἄνω ζητεῖτε, τά ἄνω φρονεῖτε, μή τά ἐπί γῆς*» (Κολασ. 3, 1-2).

Ἀπορεῖ ἡ ψυχὴ μου πῶς μπόρεσε ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης νά καταγράψῃ ὅλη αὐτή τήν θεολογία εἰς τό ἱερόν Εὐαγγέλιον. Βέβαια, ἦταν θεοκίνητος, ἀλλά εἶναι νά θαυμάζη κανεῖς. Ὅταν τό διαβάξης, ἀγαπητῆ μου ψυχῆ, νά ἔχεις κοντά σου και τήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ και νά τήν ἀσπάξῃσαι. Ἔτσι, ὁ θαυμασμός σου θά μεταβληθῇ σέ Θεολογία και ἡ χάρις θά ποτίσει βαθιά τήν ψυχὴ σου. «*Λέ-*

γει αὐτῷ Θωμᾶς, Κύριε οὐκ οἶδαμεν ποῦ ὑπάγεις, καί πῶς δυνάμεθα τήν ὁδόν εἰδεῖναι; Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδός καί ἡ ἀλήθεια, καί ἡ ζωή» (Ἰωάν. 14, 5-6).

“Όταν εὐρίσκεσαι μέσα εἰς τόν ἱερόν Ναόν νά αισθάνεσαι φόβο, ταπείνωση καί ἄπειρο ἀγάπη. Φόβο μέν, διότι ἐκεῖ ἐπιβλέπει ὁ Θεός τά πάντα. Ὁ παντοκράτωρ Κύριος ἐπισκοπεῖ καί εὐλογεῖ ὅλην τήν κληρονομίαν Του: Τούς Ἀγγέλους, τούς Ἁγίους, τούς ἐπί γῆς ἀνθρώπους καί ὅλη τήν κτίση. Πρόσεχε νά μήν εὐρεθῇ ἐκεῖ ἡ ψυχή σου ἀκάθαρτη καί ἀκούσης τήν φωνήν: «ἐταῖρε, πῶς εἰσηλθες ὧδε μή ἔχων ἔνδυμα γάμου;» (Ματθ. 25,12).

Ταπείνωση δέ, διότι ὁ Ἱερός Ναός εἶναι ὁ οὐρανός ἐπάνω εἰς τήν γῆν. Εἶναι ὁ ἐπίγειος παράδεισος. Νά λέγεις τότε μαζί μέ τόν Προφήτη Δαβίδ: «ἐξελεξάμην παραρριπτεῖσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου μάλλον ἢ οἰκεῖν με ἐν σκηνόμασιν ἁμαρτωλῶν» (Ψαλμ. 82, 11).

Καί ἀγάπη ἄπειρο, διότι σέ ἀξιώνει ὁ Ἅγιος Θεός νά εἶσαι μέλος τοῦ Θεανθρωπίνου Σώματος τῆς Ἐκκλησίας του. Δέξου αὐτήν τήν εὐλογία μέ ταπείνωση, φόβο καί ἀγάπη ἀπό τόν Παντοκράτορα πού ἐποπτεύει, καθώς βλέπεις ἀπό τόν Τροῦλο τοῦ Ναοῦ, καί δόξαζε αὐτόν «σύν πᾶσι τοῖς Ἁγίοις» (Β' Κορ. 1, 1).

Τῷ ἀπείρῳ Σου ἐλέει, Χριστέ ὁ Θεός, σῶσον τάς ψυχάς ἡμῶν.

Σκόρπια φύλλα ἐπήρα ἀπό τό μονοπάτι, λησμονημένα ἀπ' τόν διαβάτη κι ἄνοιξε στήν ψυχή μου μιά θύρα. Νά βλέπει (ἡ ψυχή μου) τόν Θεό παντοῦ καί νά εἶναι παραπεταμένη καί βαθειά ταπεινωμένη κάτω ἀπό τά πόδια τοῦ Χριστοῦ. Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με.

Ἄρχιμ. **Ἰγνάτιος Θ. ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**
θεολόγος – τ. Λυκειαάρχης

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΕΙΤΕ ΣΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ 93,6 FM

Γιά νά παρακολουθήσετε τό πρόγραμμα
τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ
τῆς Ἐκκλησίας,
συνδεθεῖτε μέ τή συχνότητα τῶν 93,6 FM.
Ἐκπέμπει καθόλη τή διάρκεια τοῦ 24ώρου.

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΑΛΕΝΤΙΝΟΥ

«Ἡμέρα τῶν ἐρωτευμένων»;

Ὁ σύγχρονος κόσμος, ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος σέ πολλά θέματα δυστυχῶς, κατευθύνεται μέ μία ἰλιγγιώδη ταχύτητα πρὸς τό χάος. Σήμερα γίνεται πάρα πολὺς λόγος περὶ ἐξέλιξης ἀλλά ἡ σχέση μοντερνισμὸς ἐξέλιξη δέν προϋποθέτει αὐτόματα καὶ τὴν ἔννοια τῆς προόδου ἀλλά μᾶλλον τῆς ὀπισθοδρόμησης. Τίς περισσότερες φορές ὁ μοντέρνος ἄνθρωπος καταλήγει σέ πνευματική πτώση. Τώρα, ἔπειτα ἀπὸ εἴκοσι αἰῶνες χριστιανισμοῦ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἔφτασε νά ἀναβιώσει εἰδωλολατρικά ἔθιμα. Στὴν ἀρχαιότητα ὁ ἄνθρωπος δημιουργοῦσε τοὺς θεοὺς ἀνάλογα μέ τίς ἐπιθυμίες του, ἐνῶ ὁ σύγχρονός τους δημιουργεῖ ἀνάλογα μέ τοὺς ἁμαρτωλοὺς πόθους καὶ τὰ συμφέροντά του.

Στὴν ἀρχαιότητα ἀγαποῦσαν τὸν οἶνον καὶ δημιούργησαν τὸ Διόνυσο, ἀγαποῦσαν τὸν πόλεμο καὶ δημιούργησαν τὸν Ἄρη, ἀγαποῦσαν τὸν ἔρωτα καὶ δημιούργησαν τὴν Ἀφροδίτη κ.λπ. Ἡ μοντέρνα κοινωνία δημιουργεῖ νέους θεοὺς ἀνάλογα μέ τοὺς πόθους της καθὼς ἔπαψε νά ἀγαπάει τὸ Χριστό καὶ νά λαχταρᾷ τίς ἀρετές. Ἔτσι δημιουργεῖ γιορτές πού ἱκανοποιοῦν τίς ἐπίγειες ἐπιθυμίες της. Ἔτσι ἔχουμε κάθε χρόνο στίς 14 Φεβρουαρίου αὐτὸ τὸ μεγάλο «kitch» στά Μ.Μ.Ε.

πού λέγεται «γιορτὴ τῶν ἐρωτευμένων». Στὴν πραγματικότητα, οὔτε στὸν Ἅγιο Βαλεντίνο, πού γιορτάζει αὐτὴ τὴν ἡμέρα, καὶ ὁ ὁποῖος «τιμᾶται» ὡς «προστάτης τῶν ἐρωτευμένων», δέν θά τοῦ ἄρесе σίγουρα αὐτὸς ὁ λανθασμένος τρόπος μέ τὸν ὁποῖο γιορτάζεται καὶ ἐρμηνεύεται ἡ στάση καὶ ἡ θυσία του.

Ὅμως, πῶς μπορεῖ κανεὶς νά τιμᾷ τοὺς Ἁγίους, ἔτσι ξαφνικά χωρὶς νά νά ἀνοίξει ἔστω καὶ μία φορά τὸ Ἁγιολόγιο, χωρὶς νά προσεύχεται ποτέ σέ ἕνα ἀπὸ αὐτούς; Πόσοι ἀπὸ αὐτοὺς πού γιορτάζουν αὐτὴ τὴν ἡμέρα τὸν Ἅγιο Βαλεντίνο, γνωρίζουν τὸ βίό του; Ποιὸς ἦταν ὁ Ἅγιος Βαλεντίνος; Πά νά κατανοήσουμε καλύτερα τὴ ζωὴ καὶ τὸ μαρτύριό του ὀφείλουμε νά ἐπαναφέρουμε στὴ μνήμη μας κάποια γεγονότα τῆς ἀρχαίας ἱστορίας. Στὴ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία, λοιπόν, στά χρόνια τοῦ αὐτοκράτορα Κλαυδίου Β' παρατήρησαν ὅτι ἀνύπαντροι στρατιῶτες πολεμοῦσαν καλύτερα ἀπὸ ἐκείνους πού εἶχαν ἀφήσει τίς οἰκογένειές τους στό σπίτι, ἐνῶ ὄλο καὶ πιὸ δύσκολα κατατάσσονταν νέοι στρατιῶτες. Ὁ αὐτοκράτορας θεώρησε ὅτι ὁ λόγος πού ἐξηγοῦσε τὸ παραπάνω φαινόμενο ἦταν ὅτι οἱ στρατιῶτες δέν ἤθελαν νά ἐγκαταλείψουν τίς συζύ-

γους τους και τις οικογένειές τους. Ήξαιτίας αὐτοῦ τοῦ γεγονότος, ὁ Κλαύδιος ἀπαγόρευσε γιὰ ἓνα διάστημα ὅλους τούς γάμους καί τούς ἀρραβῶνες ἄνευ ἐξαίρεσης. Τότε, ἓνας χριστιανός ἱερεὺς ὀνόματι Βαλεντίνος, συνειδητοποίησε ἀμέσως τί πνευματικό κίνδυνο διέτρεχαν οἱ νέοι καί κατάλαβε ἀσφαλῶς ὅτι οἱ νέοι θά ἦταν πολὺ περισσότερο ἐκτεθειμένοι στόν πειρασμό τῶν ἐλευθέρων σχέσεων πού τόσο βλάπτουν. Ὁ Ἅγιος Βαλεντίνος γνωρίζοντας τήν Ἁγία Γραφή καί τήν προτροπή τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρὸς ὅλους ὅσους δέν μποροῦν νά ἔχουν ἐγκράτεια, τούς ὤθει νά παντρευτοῦν καί μὴ ὑποφέροντας νά βλέπει τήν πνευματική ἀπώλεια τῶν νέων ἀποφάσισε νά τούς παντρέψει κρυφά. Ὄταν ὁ Κλαύδιος ἔμαθε τήν παρακοή τοῦ διατάγματός του ἀπὸ τόν Ἅγιο, τόν ἔκλεισε σέ φυλακή ὅπου καί πέθανε μέ μαρτυρικό θάνατο στίς 14 Φεβρουαρίου τοῦ 270 μ.Χ.

Στὴν καταγωγή τῆς γιορτῆς τοῦ Ἁγίου Βαλεντίνου βρῖσκεται μία παλαιὰ γιορτὴ πού τὴν εἶχαν οἱ Ρωμαῖοι στίς 15 Φεβρουαρίου, πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ τῆς γονιμότητας Faunus Lupersus. Σέ αὐτὴ τὴν εἰδωλολατρικὴ γιορτὴ ὑπῆρχε τό ἔθιμο οἱ νέοι νά ἐξάγουν ἀπὸ μία κάλπη κάτι σάν κλήρωση ὀνόματα γυναικῶν, μέ τίς ὁποῖες θά εἶχαν ἐλευθέρους σχέσεις γιὰ τὴν ἐπόμενη χρονιά.

Τό 496, ὁ πάπας Γελάσιος, ἀσφαλῶς δусаρεστημένος ἀπὸ τὴν ὑπάρχουσα κατάσταση, ἄλλαξε αὐτὴ τὴν πρακτική. Ἀντὶ ὀνόματα γυναικῶν οἱ νέοι χριστιανοὶ ἐξήγαγαν ἓνα ὄνομα Ἁγίου, τόν ὁποῖον εἶχαν γιὰ ἓνα χρόνο πρότυπο καί προστάτη. Ἐπίσης, τὴν ἴδια πε-

ρίοδο, ἀντὶ τῆς γιορτῆς Lupersaslia ὀριζόταν νά γιορτάζεται ὁ Ἅγιος Βαλεντίνος, ὁ ὁποῖος μέ τόσο ζῆλο καί μέ τιμημα τὴ ζωὴ του, καυτηρίασε τὴ διαφθορὰ καί τὴ μοιχεία.

Πῶς ἔφθασε ὁμως ὁ Ἅγιος Βαλεντίνος νά ἐορτάζεται σάν «προστάτης τῶν ἐρωτευμένων»;

Ἀπὸ χριστιανικὴ ὄψη αὐτό εἶναι μία βεβήλωση τῆς μνήμης ἑνὸς μάρτυρος καί τῆς ἀρετῆς καί τῆς ἀγνότητος, στὴν ὁποία προέτρεψε τούς νέους τῆς ἐποχῆς του. Αὐτὴ ἢ «γιορτὴ» ἀπάδει τῆς πίστεώς μας γιὰ δύο λόγους:

α) νομοθετεῖ τὴ μοιχεία καί τὴν ἀκολασία καί

β) χρησιμοποιεῖ τό ὄνομα ἑνὸς Ἁγίου καί κρύβεται πίσω ἀπὸ αὐτό.

Μέ αὐτὴν τὴ «γιορτὴ» θίγεται ἡ ἠθικότητα τῆς κοινωνίας μας, καθὼς συνηθίζεται αὐτὴ τὴν ἡμέρα νά γίνονται γάμοι δοκιμῆς, μιᾶς μέρας, μιᾶς καί εἶναι τῆς «μόδας» σήμερα οἱ νέοι νά συζοῦν χωρὶς τὴν εὐλογία τῆς Ἐκκλησίας μας. Εἶναι ἀκόμα ἓνα ἄλλο ἀποτέλεσμα τῆς προσαρμογῆς τῆς κοινωνίας μας στὴ δυτικὴ «παράδοση» ὅπου ὅλα πλέον κρύβουν ἐμπορικὴ σκοπιμότητα. Σέ μία κρίσιμη πνευματικὴ κατάσταση γιὰ τό σύγχρονο ἄνθρωπο, ὑποστηρίζεται σήμερα, ὅτι «ὁ γάμος καταστρέφει τόν ἔρωτα». Γιὰ τούς χριστιανούς ὁμως, ὁ γάμος δέν εἶναι κανένα παιχνίδι, καθὼς εἶναι ἄρρηκτα συνδεδεμένος μέ τὴ μυστηριακὴ διάσταση πού ἔχει στὴν Ἐκκλησία, ὅπου ἡ Θεία Χάρις καθιερώνει τὴν ἐπὶ ἀγάπῃ καί θυσία – σχέση ἀνδρα-γυναίκας κατὰ τό πρότυπο Χριστός-Ἐκκλησία. Ἐάν ὑπάρχουν φωνές, πού ἐνδεχομένως κατακρίνουν τὴν Ἐκκλησία γιὰ τὴ

στάση της κατά μᾶς «γιορτῆς τῆς ἀγάπης», ἡ ἀπάντηση εἶναι ὅτι ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία εἶναι μαρτυρία καί μυστήριο τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ γιά τόν ἄνθρωπο. Ἡ ἀληθινή ἀγάπη ὅμως δέν θέλει νά γιορτάζεται μία συγκεκριμένη μέρα καί νά ἐκδηλώνεται μόνο μέσα σέ ἓνα καθορισμένο χρονικό διάστημα. Ἡ ἀληθινή ἀγάπη εἶναι στάση πλήρους ἀφοσίωσης. Ὅλες οἱ ἡμέρες εἶναι γιά μᾶς ἡμέρες ἀγάπης καί ἐάν ὁ κόσμος σήμερα ὑποφέρει, εἶναι ἐπειδή στερεῖται ἀπό ἀγάπη ἢ καλύτερα πάσχει ἀπό νοθευμένη ἀγάπη. Τί ὥραϊα θά ἦταν ἂν ἡ 14η Φεβρουαρίου ἦταν

μία ἡμέρα προβολῆς τῶν χριστιανικῶν ἀξιῶν τῆς οἰκογένειας! Ἀπό αὐτή τήν ἄποψη ὁ Ἅγιος Βαλεντίνος εἶναι ὄντως ὁ προστάτης ὅλων ἐκείνων πού καθοδηγούμενοι ἀπό τήν ἀγάπη, σεβασμό, ἀλήθεια καί φόβο Θεοῦ παντρεύονται καί φέρνουν τό βαρῦ ἀλλά καί τόσο εὐλογημένο σταυρό τῆς χριστιανικῆς οἰκογένειας.

Πρωτοπρ. **Δημήτριος ΚΑΤΡΙΝΕΪ**
(Ἀπό τό περιοδικό Ἅγιος Σερραφεῖμ
τῆς Ἱ. Μ. Θεσσαλιώτιδος)

Ὶτσι ἀνοίγει τό Τριώδιο στό Φανάρι...

Σάββατο τῆς 23ης Φεβρουαρίου.

Ἡ ὥρα εἶναι 4η ἀπογευματινή. Ἡ καμπάνα τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ σημαίνει.

Κατέρχεται ὁ Πατριάρχης. Μέ ἐπανωκαλύμανχο καί ἓνα ἐγκόλπιο. Σταματᾶ στόν νάρθηκα. Ἀνάβει κερὶ καθαρό στό μανάλι. Προσκυνεῖ τίς εἰκόνες. Εἰσέρχεται στόν ναό. Χωρίς μανδύα, χωρίς πατερίτσα. Ποιεῖ σχῆμα πρό τῆς Ὁραίας Πύλης καί ἀνέρχεται στό Παραθρόνιο. Οἱ χοροὶ δέν ψάλλουν τό «εἰς πολλά ἔτη δέσποτα». Αὐτό τό ψάλλουν μόνον ὅταν εἰσέρχεται ὁ Πατριάρχης μετά μανδύου καί πατερίτσας καί χοροστατεῖ ἀπό τοῦ θρόνου. Κι' αὐτό γίνεται σέ γιορτές ἐπίσημες, δεσποτικές. Οἱ ψάλλται ἀπλῶς στρεφόμενοι πρὸς τόν Πατριάρχη, «ποιοῦσι σχῆμα» ἤγουν ὑποκλίνονται.

Ἐ ἱερεὺς ποιεῖ «εὐλογητόν» καί ὁ Πατριάρχης ἀναγινώσκει χθαμαλῆ τῆ φωνῆ τόν Προοιμακόν Ψαλμό. «Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τόν Κύριον, Κύριε ὁ Θεός μου – ἐμεγαλύνθης σφόδρα». Σάν τελειώσει ὁ Ψαλμός ἀρχίζουν τὰ «εἰρηνικά» ὑπό τοῦ διακόνου. Στό «ὑπέρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν Βαρθολομαίου» ὁ διάκονος στρέφεται πρὸς τόν Πατριάρχη καί ὑποκλίνεται. Τοῦτ' αὐτό πράττουν ὁ ἱερεὺς

ἀπό τῆς Ὁραίας Πύλης καί οἱ ψάλλται ἀμφοτέρων τῶν χορῶν. Ἀντί τοῦ «εἰς πολλά ἔτη δέσποτα» ἀντηχεῖ ἓνα ἀπλοῦν «Κύριε ἐλέησον» ἀπό τόν δεξιό χορό. Μετά τὴν ἐκφώνηση τοῦ ἱερέως «ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα», ἀκούεται στεντόριος ἢ φωνὴ «Κέλευσον, δέσποτα ἅγιε», ἦχος πλάγιος τοῦ πρώτου. Εἶναι ἡ ἐξαίτησις εὐλογίας παρ' ἑνός ἀναγνώστου ἐκ τῶν δύο οἱ ὁποῖοι τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἴστανται καταντικρὺ τοῦ Πατριαρχου.

Μετά τὴν Πατριαρχικὴ εὐλογίαν καί κέλευσιν ὁ δεξιὸς χορὸς ἄρχεται τοῦ «Κύριε ἐκέκραξα». Ψάλλονται πρῶτον τὰ τέσσαρα στιχηρά τοῦ πλ. Α' «Διὰ τοῦ τιμίου Σου Σταυροῦ, Χριστέ, διάβολον ἤσχυνας». Εἰς τόν στίχον «ἐάν ἀνομίας παρατηρήσεις, Κύριε, Κύριε, τίς ὑποστήσεται» ὁ ἄρχων Πρωτοψάλτης ἀνοίγει τό Τριώδιον.

Εἶναι τό ἱερό αὐτό βιβλίον τῆς Ἐκκλησίας πού χαρακτηρίζει ὅλη τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Περίοδο ἀπό τῆς σήμερον ἕως τῆς Παννυχίδος τοῦ Μεγάλου Σαββάτου. Τριώδιον καλεῖται γιατί κατὰ τίς καθημερινές τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ὁ κανὼν ἔχει τρεῖς ὠδές, ἐνῶ οἱ κανόνες ἔχουν συνήθως ὀκτώ καί σπανίως ἑννέα.

Εἶναι βιβλίο κατανυκτικό πού καλεῖ τοὺς πιστοὺς εἰς μετάνοιαν, συντριβήν, ἐπιστροφὴν. Εἶναι βιβλίον γραμμμένο μέ τά δάκρυα τῶν ἁγίων Πατέρων μας. Εἶναι ἡ διαχρονικὴ προσφορὰ τους πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς πάσης ἐποχῆς, ἄρα καὶ τῆς δικῆς μας.

Ὁ ἦχος ἀλλάσσει, δίνεται πρῶτος. Τὰ ἴσα εἶναι χαμηλά, κατανυκτικά. «Μὴ προσευξώμεθα Φαρισαϊκῶς, ἀδελφοί. Ὁ γὰρ ὑψῶν ἐναντὸν ταπεινωθήσεται».

Ἀρχὴ πάντων τῶν κακῶν ἡ ὑποκρισία καὶ ἡ ὑπερηφανεία. «Κρεῖσον γὰρ ἁμαρτάνοντα ἐπιστρέφειν ἢ κατορθοῦντα ἐπαίρεσθαι... «Ταπεινωθῶμεν», συνεχίζει τὸ τροπάριο, «ἐναντίον τοῦ Θεοῦ τελωνικῶς διὰ νηστείας κρᾶζοντες “Ἰλάσθητι ἡμῖν ὁ Θεὸς τοῖς ἁμαρτωλοῖς”».

Ἀρχεται τὸ δοξαστικόν εἰς ἦχον πλάγιον τοῦ τετάρτου. «Παντοκράτωρ Κύριε, οἶδα πόσα δύνανται τά δάκρυα». Εἶναι τροπάριον ἀπ’ τῆ φύση του, ἀπ’ τὰ λόγια του κατανυκτικό. Ὅταν ὁμως ψάλλεται ἀπὸ τὸν Ἀρχοντα Πρωτοψάλτη Λεωνίδα τὸν Ἀστέρη πού ὁ Θεὸς νὰ τὸν δίνει ὑγεία — τότε δὴ τότε! Ἡ συνειδησις ξυπνᾷ, διεγείρει καὶ ἐλέγχει. «Ἐξεκίαν γὰρ ἐκ τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου ἀνήγαγον. Τὸν ἁμαρτωλὸν ἐκ τῶν χρονίων πταισμάτων ἐρρύσατο. Τὸν δὲ τελῶν ἔδικαίωσαν».

Καὶ ἔρχεται ἡ Κατακλείς. Ἡ δέησις, ἡ ἱκεσία «καὶ δέομαι, σὺν αὐτοῖς ἀριθμησας ἐλέησόν με».

Γίνεται ἡ εἴσοδος ὑφ’ ἑνὸς μόνον ἱερέως μετὰ διακόνου. Ὁ Πατριάρχης ἀναγινώσκει τὸ «Φῶς ἰλαρόν» χύμα ὡς ἀπαιτεῖ ἡ ἀρχαία τάξις. Καὶ μετὰ τὰ «πληρωτικά» τὰ πέντε ἀναστάσιμα ἀπόστιχα τοῦ πλαγίου πρώτου εἶναι ἡ σειρὰ τώρα τοῦ δοξαστικοῦ τῶν ἀποστίχων. Εἰς τὸν

αὐτὸν ἦχον: «Βεβαρημένων τῶν ὀφθαλμῶν μου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου, οὐ δύναμαι ἀτενίσει καὶ ἰδεῖν τὸν αἰθέρα τοῦ οὐρανοῦ».

Μόνη ἐλπίς ὁ Κύριος. Πά ὅλους, γιὰ τὸν Πατριάρχη μας, γιὰ τὸν κλῆρο, τοὺς μοναχοὺς, τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ. «Ἀλλὰ μετανοοῦντα με δέξει ὁ Θεὸς καὶ ἐλέησόν με».

Ὁ ἔσπερινός σέ λίγο τελειώνει. Ὁ Πατριάρχης κατέρχεται τοῦ Παραθρονίου. Ποιεῖ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ τρεῖς ὑποκλινόμενος ἅμα πρὸ τῆς Ὁραίας Πύλης καὶ ἤρεμα ἀποχωρεῖ. Ἀθορύβως. Ὅπως καὶ ἀθορύβως εἰσήλθε.

Εἶναι ἡμέρα ταπεινώσεως, περισυλλογῆς. Ἔτσι γινόταν πάντα. Καὶ στήν Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ μέ τοὺς τόσους καὶ τόσους κληρικούς, ὅπου «κάθε καμπάνα καὶ παπᾶς, κάθε παπᾶς καὶ διάκος», καὶ στὸν ταπεινὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στό Φανάρι. Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία ζεῖ τὴν ταπείνωσὴ της, ζεῖ τὴν ἀπόρριψη κάθε ὑπερβολῆς. Τὴν ἀπόρριψη παντός περιττοῦ. Ζεῖ τὴν Ὁρθοδοξία της. Ζεῖ καὶ ἀνοίγει τὸ Τριῶδιο. Καὶ θά τὸ ἀνοίγει γιὰ πάντα, ἕως συνέλθει ὡς ἀπόκειται. Καὶ γιὰ πάντα, καὶ εἰς πείσμα πολλῶν.

Β. Ὁ μπακλαβᾶς τοῦ κυρίου δημάρχου

Κυριακὴ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου

Ἡ Θ. Λειτουργία τελείωσε. Εἶχαμε Πατριαρχικὴ Χοροστασία. Ὁ Πατριάρχης εἰδοποιεῖ. Ἀπόψε στίς ὀκτώ ἡ πατριαρχικὴ Αὐλὴ θά συνδειπνήσει μέ Αὐτόν. Ὅλοι οἱ «ἔσωκατάκελλοι» κληρικοί. Μαζί τους καὶ ὁ γράφων μέ τὴν συνοδία του. Μεγάλῃ ἡ τιμὴ γιὰ μᾶς. Μεγά-

λη ή στοργή του Πατριάρχου για εκείνους. Πά τους κληρικούς που μοχθοῦν μέρα και νύχτα για τον θεσμό, για την ιδέα, για τό κύρος του Πατριαρχείου. Ἀκολουθίες, Θ. Λειτουργίες, χοροστασίες, ὄρθροι, ἐσπερινοί, ἀπόδειπνα, ἔγγραφα, δελτία, ὑπολογιστές. Ὑποδοχές Πατριαρχῶν, ἀρχιεπισκόπων, ξένων, δικῶν και ὅτι ἄλλο βάζει ὁ νοῦς σου. Ἔργασία συνεχῶς, ἐπίπονος και ἐν πολλοῖς ἐξουθενωτική.

Σάν ἐλάχιστη ἀμοιβή ή μετά του Πατριάρχου συνεστίασις. Ἀναγνώρισις ἔργου. Χαρά. Και κυρίως εὐλογία.

Σκέφθηκα. Και πού θά μάς χωρέσει ὅλους ή Πατριαρχική Τράπεζα; Ξανασκέφθηκα, ἄν δέν μάς χωρέση, οἱ ὑπόλοιποι θά πᾶμε στην τράπεζα τῆς Ἀρχιδιακονίας.

Ἡ ὥρα ἔφθασε. Μέτρησα. Δυό ἐμεῖς και ἄλλοι δυό μένουν τέσσερις. Ὁ Ἀρχιδιακονεύων, ὁ Μ. Ἀρχιμανδρίτης, ὁ μέγας Σύγκελλος και τρεῖς διάκονοι. Αὐτοῖ ὄλοι κι ὄλοι. Βάλε και τρεῖς-τέσσερις ἄλλους πού ἀπουσιάζουν εἰς ἐντεταλμένες διακονίας ή εἰς σπουδάς. Μετά βίας μιὰ δωδεκάς. Αὐτοῖ οἱ ὀλίγοι μέ ἀκόμη ὀλιγότερους λαϊκούς σηκώνουν ὄλο τό βάρος τῶν ὑπηρεσιῶν του Πατριαρχείου. Εἶναι οἱ «ἐσωκατάκελλοι» κληρικοί! Αὐτοῖ πού μέσα ἀπό τούς στενόχωρους τοίχους του Πατριαρχείου διδάσκουν σ' ἐμας τήν πραγματική ἐν Χριστῷ ἐλευθερίαν.

Και ὁ μπακλαβάς του Κυρίου Δημάρχου: Παρ' ὀλίγον νά τόν ξεχάσω. Μετά τό λιτό φαγητό λέγει ὁ Πατριάρχης: «Συνεχάρην τόν δήμαρχο του Φατίχ (ὅπου σημειωτέον ὑπάγεται ή περιοχή του Φαναρίου) για τό Κουρμπάν Μπαϊράμ (ήτο ἤδη ή τρίτη του ἡμέρα). Εὐχαριστήθηκε

πάρα πολύ για τίς εὐχές. Και μου ἔστειλε ἕνα ταψί μπακλαβά. Θά τόν γευθοῦμε ἀπόψε». Ὅπως και ἔγινε.

Ἴσως ὁ μπακλαβάς νά μήν ἦταν ἀπ' του Golluoglu. Και δέν ἦταν. Ἀλλά τί σημασία ἔχει αὐτό; Σημασία ἔχει ή χειρονομία. Χειρονομία ἰσλαμιστῆ δημάρχου. Ὑπενθυμίζει παλαιότερες ἐποχές. Ἐποχές ὅπου ὁ Πατριάρχης μετέβαινε στά Ἀνάκτορα ἔφιππος σέ ἄλογο πού ὁ Σουλτάνος τιμητικῶς ἀπέστειλε, και συνέχαιρε τόν Πατισάχ για τίς γιορτές του μπαϊραμίου. Ὑπῆρχε και ἀμοιβαίότης σχέσεων, πού κάποτε σταμάτησαν ἀπὸτομα. Ἦλθαν χρόνια δίσεκτα, δύσκολα, ζοφερά.

Σήμερα κάτι πάει νά σπάσει, ὁ Πατριάρχης καλεῖται στό iftar, σέ διάφορες ἄλλες ἐκδηλώσεις τῶν μουσουλμάνων. Ἀρκετοῖ ἐπισκέπτονται τό Πατριαρχεῖο. Ἔρχεται ἄραγε ἄνοιξις; Τήν περιμένουμε, τήν ἐπιθυμοῦμε. Και περισσότερο ἀπ' ὄλους ὁ Πατριάρχης μας. Πάντως ὁ μπακλαβάς του κυρίου δημάρχου εἶναι μιὰ γλυκιά ἀρχή...

Γ. Ὑστερα ἀπό ἕνα σχεδόν αἰώνα...

Ἡ τελευταία Ἐκκλησία πού χτίσθηκε στην Πόλη ἦταν τῆς Ἁγίας Τριάδος Χαλκηδόνας. Τό 1909, ἄν δέν μέ ἀπατᾶ ή μνήμη. Κατόπιν ἦλθαν σάν χιονοστιβάδες τά γεγονότα. Ὅλα ἄλλαξαν. Ἐκκλησίες πού εἶχαν χτισθεῖ για τριακόσιες χιλιάδες ἀνθρώπους ἔμειναν μέ δυό-τρεῖς χιλιάδες. Ποιός θά διανοεῖτο νά χτίσει καινούργια; Ἐδῶ ἐρειπώνονταν οἱ ὑάρχουσες, νέες θά χτίζανε; Ἦλθε ὁμως κά-

ποια άλλη εποχή. Ἡ εποχή τῆς Πατριαρχείας Βαρθολομαίου. Ὅλες οἱ Ἐκκλησίες ἀνεκαινίσθηκαν. Τό ἴδιο καί στίς ὄμορες μητροπόλεις Χαλκηδόνος, Δέρκων καί Πριγκιπωνήσων. Ἐκτός μιᾶς. Αὐτή ἔμεινε ξεχασμένη. Ἐἶχε ἐρειπωθεῖ ἐντελῶς. Οὐσιαστικῶς ἦταν ἀνύπαρκτη. Εἶχε μείνει μόνο ἡ ἀνάμνησις. Ἐδῶ ἦταν μιά παλιά ἐκκλησία. Εἶχε καί ἀγίασμα. Ἀρχαῖο, βυζαντινό, βαθύ μέ στοά. Καταχωνιασμένο γιά πολλά πολλά χρόνια. Πάει κι αὐτό ὅπως καί τόσα ἄλλα... Αὐτά τά εἶχα πληροφορηθεῖ παλαιότερα ἀπό κάποιο σεβάσμιο λευίτη. Πηγαίνοντας γιά Πόλη συναντῶ στό ἀεροδρόμιο παλιό γνώριμο. Εἶναι Πολίτης γέννημα, θρέμμα. Ἀπ' τούς νέους, τούς δραστήριους. Εἶναι καί ἐπίτροπος στόν Ἅγιο Φωκᾶ Μεσαχώρου (Ὁρτάκιοι). Καί μέ ἄλλους νέους τῆς ὁμογενείας κάνουν πολλά ἔργα.

«Πήραμε εἰδική ἄδεια ἀπ' τή κυβέρνησι καί ξαναχίτουμε τόν ναό τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στό κοιμητήριό τοῦ Ὁρτάκιοι. Ἦταν ἐντελῶς κατεστραμμένος καί τόν ἀρχίσαμε ἀπ' τά θεμέλια. Εἶναι μοναδική περίπτωση νά δίδεται τέτοια ἄδεια. Τόν ἄκουσα μέ πολύ ἐνδιαφέρον. Ἔμεινα ὅμως μέ τήν περιέργεια. Πρόκειται γιά ἕξ ὑπ' ἀρχῆς οἰκοδομή ἢ ἀπλῶς γιά γωναία ἐπισκευή; Κάτι μέ ἔτρωγε μέσα μου. Ἄσε θά δῶ.

Δευτέρα, 25η Φεβρουαρίου.

Ψιλοχιονίζει. Παίρνω ἀμάξι (ἀραμπά τουρκιστί) καί «κατ' εὐθείαν» γιά τό Ὁρτάκιοι. Κατ' εὐθείαν, τρόπος τοῦ λέγειν δηλαδή. «Ὁρτάκιοι» εἶπα στόν ὁδηγό. «Ταμάμι» μοῦ ἀπαντᾷ καί κατά τά Θεραπεῖα μέ πάει. Στό Σωσθένειον (Ἰστινιέ) τό ἀντιλαμβάνομαι. Τόν σταματῶ. Εἶχε σκοπό νά μέ πάει μέχρι καί τό Ρού-

μελη Καβάκ. Καί ἐκεῖ θά μοῦ πέταγε «Νό πρόμπλεμ, παπαζ-ἐφέντη»!

Τέλος φθάνω στόν προορισμό μου. Ἔνας καλός ὁμογενῆς νέο παιδί, ἐλπίς τῆς ὁμογενείας, μέ ὁδηγεῖ στό Κοιμητήριο. Μᾶς ἀνοίγει τήν σιδηρόπορτα ὁ φύλακας. Ἔνας γέρον κεκυφῆς, ὁ μπαρμπα-Γιῶργος. Μένει μόνος μέσα στό νεκροταφεῖο. Μόνη παρέα ὁ γάτος καί οἱ πεθαμένοι. «Ἐδῶ γεννήθηκα», μοῦ λέγει, «ἐδῶ μεγάλωσα, ἐδῶ θά πεθάνω». Ναι πράγματι! Ὁ ναός ἀνοικοδομεῖται ἐκ θεμελίων. Ἐκ βάθρων ὅπως λέγουν παλιές ἐπιγραφές. Στεγάσθηκε κιόλας. Τώρα δουλεύουν στό δάπεδο καί τήν ὄροφή. Εἶναι μιά χαριτωμένη μονόκλιτη βασιλική, ἀρκετά εὐρύχωρη. Καθάρισαν καί τό ἀγίασμα. Θά ξαναλειτουργήσει σύντομα καί θά ἀγιάξει τούς πιστούς. Τούς ὅποιους πιστούς. Καί ἐμένα τόν γράφοντα. Ἄν ζήσω θά ξαναπάω νά δῶ τήν Ἐκκλησία τελειωμένη. Νά πάρω ἀγίασμα. Νά συγχαρῶ αὐτούς τούς νέους ἀνθρώπους. Αὐτούς τούς λίγους πού κάνουν τόσα πολλά. Πού κάνουν τόσα, ὅσα δέν ἔκαμαν ἄλλοτε οἱ πολλοί.

Ἄρχιμ. Δοσίθεος

(Ἀπό τό περιοδικό *Διψῶ*)

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

‘Η 1η του έτους 2010

Με κάθε λαμπρότητα, γιορτάστηκε την 1η ‘Ιανουαρίου 2010 ή ανάμνηση της Περιτομής του Κυρίου και ή ιερή μνήμη Βασιλείου του Μεγάλου σ’ όλες τις ένορίες της Μητροπόλεώς μας. Στόν ιερό μητροπολιτικό ναό τών Εισοδίων της Θεοτόκου Ρεθύμνου μετά τή θεία λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου έγινε ή εϋλόγηση της ‘Αγιοβασιλόπιτας τών ένοριών της Πόλεως και παρουσία τών ‘Αρχών της πόλεως έψάλλη ή Δοξολογία για τό νέο έτος. Λίγο αργότερα έγινε ή εϋλόγηση της ‘Αγιοβασιλόπιτας στη Νομαρχία Ρεθύμνου. Τό καθιερωμένο φλουρί έπεσε στη Βουλευτή Ρεθύμνης κα ‘Ολγα Κεφαλογιάννη.

Παγκρήτια Σύναξη Νέων

Μέ πρωτοβουλία της Παγκρήτιας Συνάξεως Νέων πραγματοποιήθηκε συνάντηση νέων άπ’ όλη τήν Κρήτη τή 2α ‘Ιανουαρίου 2010 στήν ‘Αγία Κυριακή, Μετόχιο της ‘Ιερās Μονής Χρυσοπηγής Χανίων. Τό πρόγραμμα περιελάμβανε θ. Λειτουργία στό σπήλαιο του ‘Αγίου Σιλουανού, εισήγηση του Πρωτοπρεσβ. Νικολάου Λουδοβίκου, Καθηγητή της ‘Ανωτάτης ‘Εκκλησιαστικής ‘Ακαδημίας Θεσσαλονίκης και του Πανεπιστημίου Κάμπριτζ μέ θέμα: «‘Ερωσ έρωτα έγκροϋεται», εϋλογία της ‘Αγιοβασιλόπιτας, περίπατο στά μονοπάτια της μοναστηριακής περιοχής και δενδροφύτευση και ‘Εσπερινό.

‘Η εορτή τών Φώτων

Λαμπρή ύπηρξε ή εορτή τών Φώτων στόν ιερό μητροπολιτικό μας ναό. Μετά τή θεία Λειτουργία έγινε ό Μεγάλος ‘Αγιασμός και στή συνέχεια σηματοπίστηκε πομπή μέχρι τό ένετικό λιμάνι της πόλεως, όπου παρουσία και τών αρχών της πόλεως και μεγάλο πλήθους πιστών έγινε ή κατάδυση του Τιμίου Σταυρού. Λίγο αργότερα εϋλογήθηκε ή ‘Αγιοβασιλόπιτα του Λιμενικού Σώματος στό παρακείμενο Λιμεναρχείο.

Τό ‘Ημερολόγιο 2010

Σέ καλαισθητή έκδοση 110 σελίδων και αφιερωμένο στή θαυματουργό εικόνα της Παναγίας ‘Αντιφωνήτριας της ‘Ιστορικής Μονής Μυριοκεφάλων, κτίσματος του ‘Οσίου ‘Ιωάννου του Ξένου, είναι αφιερωμένο τό ‘Ημερολόγιο 2010 της ‘Ιερās Μητροπόλεώς μας. Περιλαμβάνει, εκτός από τό μηνολόγιο, ενδιαφέροντα στοιχεία για τήν ‘Εκκλησία Κρήτης, τίς κεντρικές ύπηρεσίες, τίς ‘Ιερές Μονές, τίς ένορίες και τούς έφημεριούς. Τό έπιμελήθηκε ό ‘Αρχιμανδρίτης ‘Ανθιμος Μαντζουράνης, Πρωτοσύγκελλος.

‘Επανεξέλεγή ό Πρόεδρος της Δημοκρατίας

Μέ τήν ευρεία πλειοψηφία τών 266 ψήφων ή Βουλή τών ‘Ελλήνων επανεξέλεξε τόν κ. Κάρλο Παπούλια για μία ακόμη πενταετία. ‘Η εκλογή έγινε τήν 3η Φεβρουαρίου 2010 και ή όρκωμοσία του τή 12η τ.μ.

186η επέτειος

άπό τό ‘Ολοκαύτωμα του Μελιδονίου

Τήν 31η ‘Ιανουαρίου 2010 πραγματοποιήθηκε ή καθιερωμένη εκδήλωση τιμής και μνήμης τών θυμάτων του ‘Ολοκαυτώματος στή θέση Γεροντόσπηλιος Μελιδονίου. Παρουσία του εκπροσώπου της ‘Ι. Μητροπόλεώς μας, τών βουλευτών Μανόλη ‘Οθωνα και ‘Ολγας Κεφαλογιάννη, τών Δημάρχων Γεροποτάμου κ. Ευαγγέλου Μαυρομάτη, ‘Αρκαδίου κ. Μανώλη Μανωλακάκη και Κουλούκωνα κ. Δημητρίου Κόκκινου κ.ά. έπισήμων, μετά τή Θ. Λειτουργία στόν παρακείμενο ναό του Ευαγγελισμού τελέσθηκε ή Μνημόσυνο μέσα στό σπήλαιο. ‘Ομιλήτης στήν εκδήλωση ήταν ό κ. Μανώλης Σαρρής, Προϊστάμενος του Β’ Γραφείου Πρωτοβάθμιας ‘Εκπαιδεύσεως, ενώ χαιρετισμό άπήυθυσε ό Πρόεδρος του Πολιτιστικού Συλλόγου Πρωτοπρ. Σταύρος Γοργοράπτης. Παράλληλα πραγματοποιήθηκε και ό Μελιδόνιος Δρόμος, στόν όποιο συμμετείχαν ό Ποδηλατικός Σύλλογος Ρεθύμνης και ό Σύλλογος Δρομέων ‘Υγείας.

Ἡ ἑορτή τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ Συναίτου

Τὴν 29ην Ἰανουαρίου 2010, ἡμέρα μνήμης τοῦ Ρεθυμνίου Ὁσίου Ἰγνατίου τοῦ Συναίτου τοῦ Πνευματικοῦ, στὸν ἱ. Μητροπολιτικό ναό τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου τελέσθηκε πανηγυρική Θ. Λειτουργία, τὴν ὁποία παρηκολούθησαν πολλοὶ εὐσεβεῖς χριστιανοί.

Ἡ ἑορτή τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν στὸν Μητροπολιτικό μας ναό

Μέ σειρά ἐκδηλώσεων τιμήθηκε ἡ ἱ. μνήμη τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν Οἰκουμενικῶν διδασκάλων στὸν ἱ. Μητροπολιτικό μας ναό, τοῦ ὁποίου τό βόρειο κλίτος εἶναι ἀφιερωμένο σ' αὐτούς καὶ διαφυλάσσει ἱερά λείψανά τους. Μεταξὺ τούτων σημειώθηκε τὴν Ἀγιογραφική Σύναξη τῆς 25ης τ.μ. στὴν Ἐνοριακή Ἑστία, στή διάρκεια τῆς ὁποίας ὁ κ. Κωνσταντῖνος Παπαδάκης, θεολόγος, φιλόλογος καθηγητῆς ἀνέπτυξε τό θέμα «*Τό συναίσθημα τῆς ὁργῆς καί ἡ καινὴ ἐντολή τῆς ἀγάπης στή διδασκαλία τοῦ Μ. Βασιλείου*». Τὴν 27η τ.μ. ἔγινε Ἀγρυπνία στὸν ἱ. Μητροπολιτικό ναό καί τὴν 30ῆ τ.μ. τελέσθηκε πανηγυρική Θ. Λειτουργία μετὰ τό πέρας τῆς ὁποίας εὐλόγηθηκαν οἱ Ἄρτοι γιὰ τοὺς ἐκπαιδευτικούς καὶ ἐκπαιδευόμενους τῆς πόλεώς μας. Ἀκολούθησε ἡ λιτάνευση τῆς ἱ. Εἰκόνας καί τῶν ἱ. Λειψάνων.

Θυρανοξία Ἱεροῦ Ναοῦ

Παρουσία πλήθους πιστῶν ἔγιναν τὴν 20ῆ Φεβρουαρίου 2010 τὰ Θυρανοξία τοῦ νεοδμήτου Καθολικοῦ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Ρωμαίας στὴν περιοχή τοῦ Μαρουλά. Τῆς τελετῆς προέστη ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας Ἀρχιμ. Ἄνθιμος Μαντζουράνης.

«Τὸ σχίσμα τοῦ Ζηλωτικοῦ Παλαισημερολογητισμοῦ»

Στό κατάμεστο ἀπὸ κόσμο Σπίτι τοῦ Πολιτισμοῦ τῆς πόλεώς μας ἔγινε τὴν 3η Μαρτίου 2010 ἡ παρουσίαση τοῦ πονήματος τοῦ Ἀρχιμ. Βασιλείου Παπαδάκη *Τὸ σχίσμα τοῦ Ζηλωτικοῦ Παλαισημερολογητισμοῦ*.

Τὴν παρουσίαση ἔκαμαν ὁ Ἀρχιμ. Αὐγουστῖνος Μύρου, Δρ. Θεολογίας, φιλόλογος, ἱεροκέρυκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σερβίων καί Κοζάνης καί ὁ Μοναχὸς Ἀρσένιος Βλαργκόφης, Δρ. Θεολογίας,

φιλόλογος, ἀδελφὸς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγ. Ἀρσενίου Χαλκιδικῆς. Τὴν ἐκδήλωση, τὴν ὁποία συντόνισε ὁ δημοσιογράφος κ. Μανούσος Κλάδος, τίμησαν μετὰ τὴν παρουσία τους ὁ Πρωτοσύγκελλος Ἀρχιμ. Ἄνθιμος Μαντζουράνης κ.ἄ. κληρικοί, οἱ νομαρχιακοὶ σύμβουλοι Ἰ. Κεφαλογιάννη, Κ. Μαθιουδάκης, Ζ. Σιταρένιου, Ἀντώνης Μπαγιαρτάκης κ.ἄ.

Χειροτονίες - Χειροθεσίες

Μετὰ ἀπὸ παράκληση τοῦ Σεβασμιωτάτου Ποιμενάρχου μας κ.κ. Ἄνθιμου: Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Κνωσοῦ κ. Εὐγένιος ἐχειροτόνησε σέ Διάκονο καὶ Πρεσβύτερο τὸν Ἰωάννη Παπαδάκη, ὁ ὁποῖος ἐτοποθετήθηκε ἐφημέριος Ἀγ. Μάμαντος (ἱ. ναὸς Ἀγ. Παντελεήμονος Ἐπισκοπείου 23 καί 24.1.2010).

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μεξικοῦ κ.κ. Ἀθηναγόρας ἐχειροτόνησε σέ Διάκονο τὸν Μιχαὴλ Κλωνάρη (ἱ. ναὸς Ἀγ. Παντελεήμονος Ἐπισκοπείου 31.1.2010).

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κ.κ. Δαμασκηνὸς ἐχειροτόνησε σέ Πρεσβυτέρους τὸν Διάκονο Νικόλαο Φλουρῆ καί τὸν Διάκονο Μιχαὴλ Κλωνάρη (ἱ. ναὸς Ἀγ. Παντελεήμονος Ἐπισκοπείου 31.1 καί 2.2.2010), οἱ ὁποῖοι τοποθετήθηκαν ἐφημέριοι στὴν ἐνορία Μυσσιρῶν καί Κούμων ἀντίστοιχα.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀρχαλοχωρίου Καστελλίου καί Βιάννου κ.κ. Ἀνδρέας ἐχειροτόνησε σέ Διάκονο τὸν Μοναχὸ Φιλόθεο Πηγιάκη. (Καθολικὸ Ἱερᾶς Μονῆς Ἀρσανίου 20.2.2010).

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Λάμπης, Συβρίτου καί Σφακίων κ.κ. Εἰρηναῖος ἐχειροτόνησε σέ Πρεσβύτερο τὸν Διάκονο Φιλόθεο Πηγιάκη. (Καθολικὸ Ἱερᾶς Μονῆς Ἀρσανίου 21.2.2010).

Ἐξάλλου ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Κνωσοῦ κ. Εὐγένιος ἐχειροθέτησε σέ Πρωτοπρεσβύτερο τὸν ἱερέα Ἀντώνιο Παπαδάκη (ἱ. ναὸς Ἀγ. Παντελεήμονος Ἐπισκοπείου 23.1.2010) καί τὸν Ἱερομόναχο Ἀγαθάγγελο Κουμαρτζάκη σέ Πνευματικό.

Κατ' ἐντολὴν τοῦ Σεβασμιωτάτου ὁ Πρωτοσύγκελλος Ἀρχιμ. Ἄνθιμος Μαντζουράνης ἐχειροθέτησε σέ Μοναχὸ τὸν Ἐμμανουὴλ Πηγιάκη, τὸν ὁποῖο μετονόμασε σέ Φιλόθεο (Καθολικὸ Ἱερᾶς Μονῆς Ἀρσανίου 19.2.2010)